

Türkiye’deki Sosyal Bilim Yayınlarında “Sözlü Tarih”in Kullanımı: Bir Meta-Analiz

Selda ADİLOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi, Bursa Teknik Üniversitesi Sosyoloji Bölümü

E-Mail: selda.adiloglu@btu.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-9725-436X

Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 08.02.2021 Kabul Tarihi / Accepted: 12.04.2021

ÖZ

ADİLOĞLU, Selda, **Türkiye’deki Sosyal Bilim Yayınlarında “Sözlü Tarih”in Kullanımı: Bir Meta-Analiz**, CTAD, Yıl 17, Sayı 34 (Güz 2021), s. 959-994.

Başta tarih olmak üzere eğitim, sosyoloji, mimarlık ve hatta arkeoloji gibi disiplinlerde kaleme alınmış çalışmalar giderek “sözlü tarih”e alan açmaktadır. Ancak kullanım sahasındaki yaygınlık, sözlü tarihe atfedilen anlamı da çeşitlendirmektedir. Burada aslolan soru, yöntem olarak geliştirilen sözlü tarihin, yöntem harici kullanım türlerinin neler olduğu ve bu farklı türde anlamsallaştırılan sözlü tarihin akademik yayınlarda kullanım sıklığıdır. Çalışma, sözlü tarihin farklı kullanımlarının olduğu ön kabulüne dayanmaktadır. Bu kabulün sorgulanması, çalışmanın başlıca gayesidir. Bunun için *DergiPark* hizmet sağlayıcısında yer bulan akademik yayınlar arasından “sözlü tarih” anahtar kavramını içerir yayınlara odaklanılmıştır. Literatür taraması yöntemiyle bu

çalışmaya, 164 yayın (makale ve bildiriler) dâhil edilmiştir.

Tespit edilen yayınlar, konuları bağlamında hangi alanlara dâhil oldukları, “sözlü tarih”i kullanım sıklığı ile yıllara göre dağılımları, kullanım şekli ile nitelikleri gibi dört farklı soru özelinden değerlendirilmeye çalışılmıştır. Değerlendirme için meta analizi uygulanmış, kapsayıcı özetler oluşturabilmek için tablo ve görsel malzemelerden istifade edilmiştir. Analiz sonucu, bir yöntem olarak kullanıldığı yayınların mevcudiyetiyle birlikte sözlü tarihin, bir metin, bir terim, kuram ve hatta gelenek olarak çalışmalarda yer bulduğu anlaşılmıştır. Bu da, sözlü tarihin yanıltıcı bir takım analogilerle çalışmalarda yer aldığını göstermektedir. Sözlü tarihin bir yöntem olarak kullanılan yayınların önemli bir kısmında ise ilgili yöntem, salt bir “görüşme” olarak kavranmakta, metodolojik boyutu göz ardı edilmektedir

Anahtar Kelimeler: Sözlü tarih çalışmaları, Sözlü tarih yöntemi, Literatür taraması, Akademik yayın, Yöntem kullanımı.

ABSTRACT

ADİLOĞLU, Selda, **Usage of “Oral History” in Publications on Social Sciences in Turkey: A Meta-Analysis**, CTAD, Year 17, Issue 34 (Fall 2021), pp. 959-994.

Studies published in disciplines such as history, education, sociology, architecture, and even archeology are making an increasing use of “oral history”. However, its prevalence also contributes to the diversification of the meanings associated with oral history. The main questions raised in the current study focus on the types of non-method applications of oral history (which was developed as a method), and the frequency of various types of oral history in academic publications. The study is based on the presumption that oral history is used in various ways. Questioning this presumption is the main purpose of the study that an analysis has been conducted by focusing on the publications that include the key concept of “oral history” among the academic publications found in the *Dergipark* service provider. Using the literature review method, 164 publications (articles and papers) were included in the analysis.

The identified publications were analyzed on four different questions such as which fields they belonged by subject, the frequency of the use of “oral history” and its distribution by years, and the specific way it was used. Meta-analysis was applied for the analysis, besides, tables and visual materials were used to create comprehensive summaries. In this analysis, it was found out that oral history was included in the studies as a text, a term, a theory and even a tradition, in addition to some publications where it was used as a method. This shows that oral history is used with a number of misleading analogies. In most of the publications where oral history was used as a method, it was applied

merely as an “interview,” by ignoring its methodological dimension.

Keywords: Oral history studies, Oral history method, Literature review, Academic publication, Method usage.

Giriş

Profesör Knopf, bir lisansüstü programda tez önerisi yazımıyla ilgili bir ders için literatür taramasına rehberlik edecek yayınlar aradığı sırada, uygun ve yeterli yayın/kaynağa ulaşamadığını farkeder. Bunun üzerine, “nasıl yapılır” adıyla kendi notlarını hazırlar ve notlarını akademik bir çalışmaya uyarlayarak *Doing a Literature Review* başlığını taşıyan bir çalışma hazırlar.¹ Hazırladığı çalışma kadar, bu çalışmayı gerçeğe dönüştüren uğraşı da bu çalışma özelinde kıymetlidir. Zira bu çalışma da tıpkı Knopf'un çalışmasında olduğu gibi, önce bir ihtiyacın fark edilmesi ve ihtiyaca cevap verebilecek düzeyde yayın/kaynağın yokluğuyla varlık kazanmıştır. Aradaki fark, Knopf'un yokluğunu duyduğu kaynakların politika alanında kaleme alınmış olmasıdır; buradaki kaynaklarsa bir araştırma yöntemiyle ilgilidir. Bir başka ifadeyle, bu çalışmanın yazarı da bir lisansüstü programda “sözlü tarih”in işlendiği bir derse kaynaklık edecek kaynaklara ulaşmaya çalışmış, ulaşılanların bu dersin gereksinimlerinden (sözlü tarih yöntemi ile yapılandırılan çalışma örnekleri ve sözlü tarih yöntemini gösterir rehber çalışmalar gibi) farklı örneklerle ilgili oluşu yazarı bu konuda daha kapsamlı bir araştırmaya yöneltmiştir. Bununla birlikte, tıpkı Knopf örneğindeki gibi, taranan malzeme içerisinde, sözlü tarih yöntemini uygulamaya rehberlik edecek yayınların da yetersiz olduğu fark edilmiştir. Bu fark ediş veya anlayış, ister istemez konuyu ele alan çalışmalar özelinde bir değerlendirmeyi gerekli hale getirmiş ve bu çalışma bu gereksinimin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Çalışmanın esas amacı, sosyal bilimler içerisindeki yayınlarda sıklıkla yer bulan “sözlü tarih” kavramının, hangi nitelikte ve yönde ele alındığının anlaşılmasıdır.

Bunu yapabilmek adına, öncelikle literatür taramasına odaklanılarak erişime açık akademik yayınları ağında barındıran ulusal hizmet sağlayıcısında (Dergipark) yayımlanmış² ve içerisinde (başlığında ve metnin içeriğinde) “sözlü tarih” terimini karşılamış olan makaleler tespit edilmiştir. Burada değinilmesi gerekli olan husus, çalışma kapsamında literatür taramasının bir yöntem olarak seçildiği ve bu yöntemin sonucu elde edilen bulguların meta analiziyle irdelendiğidir. Çalışmanın genel gidişatında, önce yöntemle ardından çalışmanın bulgularına yer verilmiştir.

¹ Jeffrey. W. Knopf, “Doing a Literature Review”, *Political Science and Politics*, Cilt 39(1), 2006, s. 127.

² Dergipark Akademik Veritabanı'na erişim için bk. <http://dergipark.org.tr> (Erişim Tarihi: 12.04.2021)

Çalışmanın Yöntemi: Literatür Taraması

Literatür taraması, sıklıkla dillendirildiği üzere, araştırmanın önemli bir aşamasıdır. Lakin bu aşama, çoğu zaman araştırmanın salt bir adımı olarak görülür. Oysa, bu çalışmanın da benimsediği şekliyle literatür taraması, başlı başına bir yöntemdir. Bu noktada Onwuegbuzie, Leech ve Collins haklı bir veryansınla, 350 yıllık tarihine rağmen literatür taramasının halen tam olarak gelişemediğini belirtirler. Bunun altında yatan başlıca etmense, yazarlara göre, yukarıdaki cümlede de değinildiği gibi, literatür taramasının kendi başına bir metodolojik süreç olarak algılanamayıp halen araştırmanın yalnızca bir adımı olarak görülmesidir.³ Fink de genel anlamda, araştırmacılar, bilim insanları ve uygulamacılarca üretilmiş, kaydedilmiş veya tamamlanmış çalışmaları sentezleme, analiz etme ve tanımlamada literatür taramasının bir yöntem olarak iş gördüğünü anlatır.⁴ Bir yöntem olarak kabul gördüğü veya görmediği tartışması bir tarafa, burada ayrıca şu soruya cevap verilmelidir: Neden literatür taraması kullanılmalıdır?

Soruya verilebilecek en temel cevap Feak ve Swales'in dedikleri gibi, böylesi bir taramayla aslında “tekerleği yeniden icat etmediğimiz”e emin olmaktır.⁵ Bu soruya ayrıca eklemeler yapılabilir: Misal, bu vesileyle Profesör Knopf'un da yarım kalan açıklamalarına dönülecek olursa, yazar, literatür taraması bağlamında iki temel noktaya değinir:⁶ Kendisine göre, literatür taramasıyla ilgili konuya dair yapılmış çalışmaların iddia ve sonuçlarının kısaca özetlenir; bir diğeri ile de ilgili konuya dair çıkarımın yapılabilmesi olanaklı hale gelmiş olur. Temel iki ayırım haricinde sosyal bilimler metodolojisinde önemli isimlerin başında gelen Lawrence Neuman da literatür taramasıyla ilgili altı türe değinir: Bağlam değerlendirmesi; tarihsel değerlendirme; bütünleştirici değerlendirme; metodolojik değerlendirme; kendi çalışmalarını değerlendirme ve kuramsal değerlendirme.⁷ Bu çalışma özelinde düşünüldüğünde, amaç ve gidişatı itibarıyla çalışma, literatür taraması yöntemi içerisinde bütünleştirici değerlendirme türüne denk gelmektedir. Tıpkı yazar Neuman'ın dile getirdiği gibi bu çalışmada da bir konuyla ilgili mevcut bilgi durumunun sunulduğu, konuyla ilgili uzlaşma ve uzlaşmazlıkların tespit edildiği bir literatür taraması çeşidi yer almaktadır.

³ Anthony J. Onwuegbuzie, Leech, N. Leech. & Kathleen M. T. Collins, “Qualitative Analysis Techniques Fort He Review of the Literature”. *Qualitative Report*, No. 17, 2012, s. 56.

⁴ Arlene Fink, *Conducting research literature reviews from the internet to paper*. (4. Baskı), Sage, Los Angeles, 2014.

⁵ Christine B. Feak & John M. Swales, *Telling a research story writing a literature review*, University Of Michigan Press, Michigan, 2009, s.2.

⁶ Jeffrey, *age.*, s. 127.

⁷ Lawrence W. Neuman, *Toplumsal araştırma yöntemleri 1-2*, (Çev. Özge, S.), Yayın Odası Yayınları, Ankara, 2006, s. 166.

Bununla birlikte taramanın, işlevsel tarafını ön plana çıkartacak şekilde bir takım görevleri yerine getirebildiğini de belirtmek gerekir. Bu noktada Fink, literatür taramasının yedi görevinden söz eder.⁸ Kendisine göre, bu tip bir tarama, (1) araştırma sorularını seçme; (2) bibliyografik veya makale veri tabanlarını, internet sayfalarını ve diğer kaynakları seçme; (3) tarama terimlerini (kelime veya cümle gibi) seçme; (4) pratik tarama kriterleri; (5) metodolojik tarama kriterlerini belirleme; (6) inceleme yapma; ve son olarak (7) sonuçları sentezleme gibi yedi görevi yerine getirebilme özelliğine sahiptir. Bu görev türleri, bir literatür taraması yöntemiyle sözlü tarih tekniğinin kullanımına eğilen bu çalışmaya da rehberlik yapmaktadır. Görselde de görüldüğü üzere, (bk. Şekil 1), bu çalışmanın gidişatı Fink'in gidişatıyla örtüşmektedir. Taramanın başlatıcısı olarak Fink, bir sorunun gerekliliğine vurgu yapar. Buradaki vurgu, sözlü tarih tekniğinin sosyal bilimlerde kullanım alanı, niteliği ve yoğunluğunun düzeyi, seyridir. Elbette tüm bir sosyal bilim alanı ile bu çalışmada yapılan taramanın kapsamı eşdeğerde değildir. Çalışma daha ziyade, belli bir evrenin temsili bir örnekleme eğilimindedir. Dergipark bünyesinde yayımlanmış yayınların tamamı, çalışmanın araştırma evrenini, “sözlü tarih”i içerir yayınlarsa örneklemini oluşturmaktadır. Bu aynı zamanda Fink'in ikinci görev olarak tanımladığı aşamaya denk gelmektedir. Şekil (1)'de de görüldüğü gibi, bu aşamada, araştırma sorularına yanıt aramak adına bir takım kaynaklara (makale, kitap, rapor gibi) ulaşmaya çalışılır ve pek tabii bu erişim şekli, iletişim teknolojinin gelişimiyle birlikte çoğunlukla çevrimiçi yapılar haldedir. Üçüncü bir görev arama, terimlerinin seçimidir ki, burada tek bir terim araştırma sorusuna yaklaşıma yeterdir: *Sözlü Tarih*.

Yapılan tarama sonucu *Dergipark* sistemi üzerinde, toplamda 184 sonuç elde edilmiştir.⁹ Bu yayınlar arasında dördü dergi ve biri de araştırmacıyı içerdiğinden, bu beş sonuç araştırmadan çıkartılarak 179 çalışma literatür taramasına dahil edilmiştir. Seçilen yayınlar içerisinde, erişime kapalı, kitap kritiği, özet metin formlarına rastlanmış, çalışma kapsamı itibarıyla değerlendirme dışı bırakılmışlardır. Sonuç itibarıyla, literatür taramasına dahil edilen toplam yayın sayısı (makale ve bildiri formatlı yayınlar) 164 olarak belirlenmiştir. Yayınların formatları özelinde kapsama alınması veya kapsam dışı bırakılması Fink'in beşinci görevinin de yerine getirilmesi anlamını taşımaktadır. Bir diğeri, incelemenin yapılması görevidir. Fink'in bu aşamayla dile getirmekte olduğu husus, değerlendirme için sınıflandırma ve/veya standartlaştırmadır. Önerisi standart bir formun kullanılmasıdır. Çalışmanın eğildiği konu ve çerçevesi açısından burada, standart bir formdan ziyade araştırma sorusuna

⁸ Arlene, *age*. s. 4.

⁹ Tarama Ocak 2021 itibarıyla yapılmıştır.

cevaben oluşturulmuş kategoriler belirlenmiştir. Her bir kategori aynı zamanda cevabı aranan sorular olarak da düşünülebilir:

- (a) Akademik çalışmalarda sözlü tarihin kullanım sıklığının yıllara göre dağılımı,
- (b) Akademik çalışmaların başlıklarına göre araştırma alanlarının tespiti,
- (c) Sözlü tarihin akademik çalışmalarda kullanılma şekli/türü ve niteliği/tarzi,
- (d) Sözlü tarih konusunda kullanılan referans kaynakların neler olduğu ve kullanım sıklığı.

Son aşama, Fink'in sentez aşamasıdır. Tıpkı yazarın belirttiği gibi, burada, yapılan literatür taramasında varılan sonuçlar yer almaktadır. Tabii bu sonuçlar aynı zamanda dört farklı amaca da hizmet etmektedir: Fink'e göre, sonuçların sentezlenmesiyle mevcut bilgiler açıklanır; yeni araştırma ihtiyacı ve gereksinimi desteklenir; araştırma bulguları açıklanır ve araştırma grubunun niteliği tanımlanmış olur.¹⁰ Bu son aşama, çalışmanın bulgular ve sonrasındaki sonuç ve değerlendirme aşamasında ele alınacağından burada sadece bir aşama adı olarak yer almaktadır.

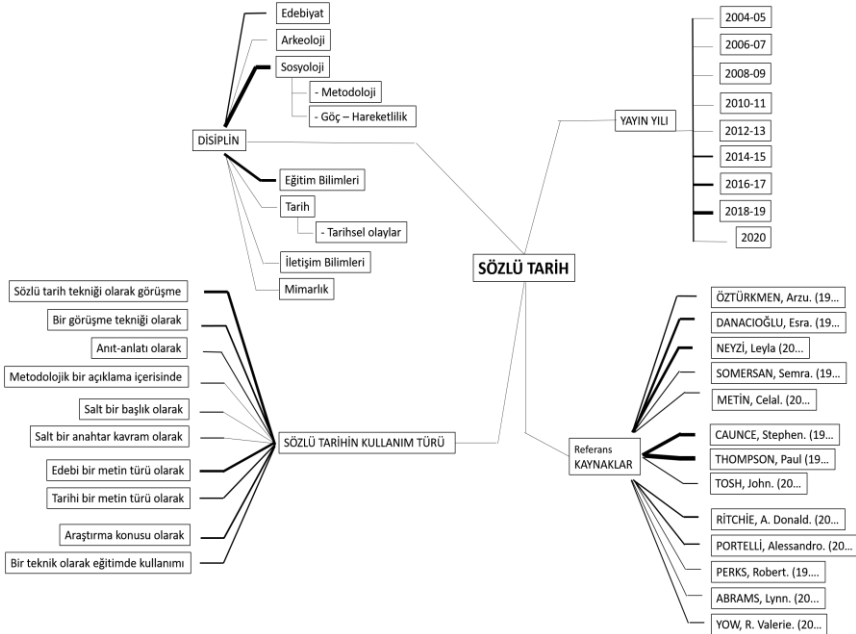
Aromataris ve Riitano, taramaya başlarken çeşitli tarama terimleri ve terim kombinasyonlarının yapılması gerektiği önerisinde bulunurlar.¹¹ Onlara göre, ideal bir arama stratejisi, hem hassas hem de özel olmalıdır. Hassas olmasıyla sadece ilgili araştırmalara odaklanmayı, özel olmasıyla da ilgisiz çalışmaları dışarıda bırakmayı mümkün kılar. Bununla birlikte yinelemeli bir süreç olması literatür taramasını, sürekli değerlendirme ve iyileştirmeyi içerir hale getirir. Yazarlar, taramaya dahil edilen kelime veya terimin kullanışlı olup olmadığı belirsizliğininse, tarama sırasında elde edilen sonuçlarla şekilleneceğini iddia ederler.¹² Çalışma kapsamında belirlenen terimin işlevsel olduğu elde edilen yayın sayısı ve bulgu yoğunluğuyla ortaya çıkmış olmakla birlikte, bu noktada çalışmaya dair belirtilmesi gereken önemli bir nokta, terimin zorlayıcı bir tarafının olduğu gerçeğidir. Zira “sözlü tarih” hem metodolojik trendler (araştırmacıların dikkatini çekiyor olması) hem de analojiye elveren yapıyla (tarih ve sözü içeriyor olması gibi) geniş bir kullanım skalasına sahiptir. Bu da sözlü tarihin hem sık hem de çeşitli içerik ve tiplerde kullanımını beraberinde getirmektedir.

¹⁰ Arlene, *age*. s. 4.

¹¹ Edoardo Aromataris - Dagmara Riitano, “Systematic Reviews, Step By Step: Vonstructing A Search Strategy And Searching For Evidence”, *The American Journal of Nursing*, May 2014, Sayı 114, Nu. 5, 2014, s. 49.

¹² Aynı yer..

örneklerden birinde organizasyonun/düzenlemenin, araştırmacıların anlayışlarına bağlı olarak yapılacağını aktarırlar. Örneklerinde altı sütunluk sıralı bir matris içinde bir takım kategoriler yer alır: Yazar (yazarın soy ismi); tarih (yayın yılı); menşe (yayın yeri/ülkesi); alan (veya disiplin); tür (yayın türü). Araştırmacılar, taranan verinin daha anlaşılır hale gelmesi veya onların ifadeleriyle daha büyük resim olarak görünür olması için yararlı birer hazırlık aracı mahiyetinde matris, çalışma çizelgesi, ağaç şeması veya tablo oluşturmayı önermektedirler.¹⁴ Bu çalışma için de benzer yola gidilmiş, bulguların analizi sonrasında, organize edilmiş bir harita oluşturulmuştur. Burada görüldüğü gibi (bk. Şekil 2), dört ayrı kategori üzerinden *DergiPark*'ta erişime sunulan akademik yayınların sözlü tarihi nasıl, ne şekilde ve sıklıkta kullandığını ortaya koymaktadır. Haritaya bakarak yapılacak bir yüzeysel okumada dahi sözlü tarihin, disiplin itibarıyla en yoğun sosyoloji ve eğitim bilimlerinde kullanıldığı, 2000'li yıllarda çalışma sayısında artış yaşandığı, bilhassa edebi bir metin türü ve bir görüşme tekniği olarak tercih edildiği görülür. Referans konusunda ise 164 akademik yayın, araştırma konularıyla ilişkili yayınlara başvurmakla birlikte bilhassa bir kaç kaynağın sıkça tekrar ettiği anlaşılır. En dikkat çeken, Paul Thompson'ın 1990'lı yıllarda Türkçeye tercümesi yapılmış çalışması gelmektedir.

Şekil 2- Sözlü Tarih Konusunun Organize Edilmiş Haritası

¹⁴ Christine ve John, *age.*, s. 16.

Bu noktaya kadar, literatür taramasının ne olduğu sorusu esas alınmış ve buna uygun cevapların izi sürülmüştür. Buradaki gidişe bir de literatür taramasının “ne olmadığı” sorusuna verilen cevaplar eklenmelidir: Misal, bu bakış açısıyla Efron ve Ravid, birkaç alt başlıkta literatür taramasının ne olmadığına açıklık getirmektedirler. Yazarlara göre, (a) literatür taraması, tek tek kaynakların özetlendiği açıklamalı kaynakça (İng. *annotated bibliography*) ile benzeşmez; salt bir kaynak özeti değil, kaynakların sentezidir. (b) Literatür taraması yapan araştırmacı için bu araştırma, kişisel fikir, argüman ve/veya varsayımlarının bir sunumu olmayıp, tam tersi bilim insanlarının ortaya koydukları iddialardan temellenerek çalışmaya dahil edilen bir iddia/yorumdur. (c) Araştırmacı, yaptığı literatür taramasında bir pozisyonu/görüşü destekler argümanları seçemeyip, olabildiğince farklı yaklaşım ve bakış açılarını da değerlendirmeye katmalıdır. (d) Araştırmacı, alandaki güncel literatürü basitçe yansıtmak yerine yapılan tarama sonrası literatürden yeni ve yaratıcı bakış açıları türetmelidir.¹⁵

Bulgular: “Sözlü Tarih”in Akademik Çalışmalarda Kullanım Şekli

Değerlendirmeye dahil edilen toplam 164 yayının olması, ister istemez bir takım kategorileri ön plana taşımayı mümkün kılmıştır. Ön plana taşınan kategoriler çalışmanın bu bölümünde alt başlıklar olarak işlev görmektedir. Bunlardan biri, (a) değerlendirilmeye alınan çalışmaların yayın yılı ile yoğunluğunu gösteren kategoridir. Buraya ayrıca, yayınların başlıklarından hareketle araştırma alanlarının belirlendiği kategori dahil edilebilir. Diğer (b) ilgili tekniğin yayınlarda kullanım türü/şeklini ele alan kategori ve bir başka kategori de (c) yayınlarda kullanılan referanslarla ilgilidir.

Akademik Çalışmaların Yayın Yılları ve Yoğunlukları

Literatür taramasına dahil edilen çalışmaların yayın yılı hususu, birkaç açıdan yorumlanabilir veri sağlamaktadır. Tabii göz önünde bulundurulması gereken nokta, bu başlık altında yapılacak yorumların *DergiPark*'ta yayımlanmış çalışmalardan 164'ünü içeriyor olması ve genellemenin de salt bu rakama denk gelen akademik yayınlarla (makale ve bildiri) sınırlı olduğudur. Bu noktada belirtilebilecek olan ilk husus, sözlü tarihi çalışmasına katan toplam 164 yayının 2004 ilâ 2020 yıllarını kapsayan 16 yıllık zaman dilimi içerisinde kaleme alındığı ve yayımlandığıdır. İlk dört yılda yapılan yayın sayısı bir veya ikidir. 2008 yılı ve bu yılı takip eden ilk birkaç yıl yavaş olmakla birlikte zamanla yayın sayısında artış gözlenir. 2016 ile 2019 yılları arasındaki dört yıllık sürede yayınlar katlanır. 2020 yılı tabloda da fark edileceği üzere bir iki yıl öncesine kıyasla epeyce azdır. Bu azalışta, pandemi şartlarının etkili olduğu yorumu yapılabilir. Tüm 16 yıllık

¹⁵ Sara E. Efron - Ruth Ravid, *Writing The Literature Review a Practical Guide*, The Guilford Press, Londra, 2019, s. 3.

zaman dilimindeki yayın sayıları incelendiğinde, en fazla çalışma (28 yayın) 2019 yılında yayımlanmıştır.

Yayınların konuları itibarıyla farklı tür ve yoğunlukta referans kaynaklara (sıklıkla başvurulmuş sözlü tarihi içerir kitap ve makaleler) müracaat ettikleri görülmüştür. Bir başka ifadeyle, yakın tarihli olsun veya olmasın referans kaynak kullanma eğilimi araştırılan konuya bağlı olarak tercih edilmiş veya edilmemiştir. Sözlü tarihi içerir kaynak kullanmayı tercih etmeyen yayınlara kimi zaman rastlanmakla birlikte sözlü tarihi içerir kaynak kullanımı epeyce fazladır. Kaynaklardan salt birini kullanan yayınlar olduğu gibi 34 farklı sözlü tarihi içerir kaynağa başvuran yayın da bulunmaktadır. Tablo (1)'de sağa yastı bölmede yayın yoğunluğu gösterilmektedir. Gri renkli kareler, kaç yayında referans kaynaklara başvurulduğunu sembolize edilmektedir. Buna göre, 2004 yılında referans kaynak kullanan iki yayın bulunmaktadır. İki yayından birinin koyu gri tonuyla sembolize edilmesinin bir alt anlamıysa söz konusu (koyu gri tonlu) çalışmanın 10 ve üzeri referans kaynağa müracaat ettiğı bilgisinin paylaşılmasıdır. Toplamda 10 ve üzeri referans kaynak kullanan yayın sayısı ise 22'dir.

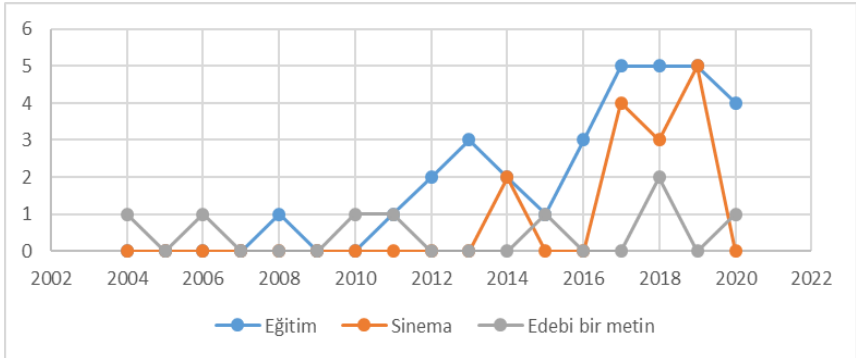
Yayın yılı	Yayın yoğunluğu
2004	
2005	
2006	
2007	
2008	
2009	
2010	
2011	
2012	
2013	
2014	
2015	
2016	
2017	
2018	
2019	
2020	

Tablo 1- 164 çalışmanın yayın yılı ve referans kaynak kullanım yoğunluğu

Bu genel okumaya ek olarak, tarihlere bağılı işlenen konuların ne yönde ve içerikte şekillendiğı bilgisi de eklenmelidir. 2004 yılında sözlü tarihi içerir şekilde ilk yayımlanan yayının tüm 16 yıllık zaman periyodundaki yayınlarda da ara ara karşılaşılan bağlam ve disiplinle, tarihle alakalı olduğu görülür. Burada tarih

disiplininin, sözlü tarihin ne olduğuyla ilgili belirsizliği giderici bir katkısı olduğu hatırlatılmalıdır. Zira Patricia Leavy'nin de iddia ettiği gibi, sözlü tarihi meşru bir araştırma yöntemi olarak belirleyenlerin başında tarihçiler gelmektedir.¹⁶ Sözlü tarihin bir yöntem olduğu verisi ve bilgisi ortada apacık şekilde durmasına rağmen çalışmanın değerlendirme sahasına giren yayınların bu gerçeği ne düzeyde gördüğü ve uyguladığı sorusuna tekrar dönülmelidir; çünkü eldeki veriler, yöntem dışında farklı tür ve tiplerde sözlü tarihin yayınlarda yer bulduğunu ortaya koymaktadır. Örneğin, tarih disiplinine alternatif bir okuma ve/veya bir teknik sunan yayınlarla birlikte tarih disiplinine yeni bir arayış olarak da sözlü tarihin ele alındığı görülmektedir. Bununla birlikte, sözlü tarihi edebi ve/veya tarihi metin (*Otman Baba Vilayetnamesi*, *Dede Korkut kitabı* ve *Manghol-Un Niuca Tobça kıyası*, *İranlı kadın hatıratları*, *Mecmuata't Tavorih*, *Zibni'nin Hikaye-i Garibe metni* gibi) olarak görme, gösterme eğilimine de rastlanmaktadır.

Eğitim bilimlerindeki yayın yoğunluğuna bakılacak olursa, diğer birçok alana (sinema, edebi bir metin, göç, mimarlık, arkeoloji, tarih vd.) kıyasla çok daha fazla yayına rastlandığı belirtilmelidir (bk. Şekil 3).

Şekil 3- Eğitim, sinema ve edebi bir metin olarak çalışmaların yayınlanma yoğunluğu ve tarih aralıkları

Eğitim bilimleri ile ilişkili yayınlarınsa 2008 yılı itibarıyla başladığı, bunun öncesinde bir yayının olmadığı; son yıllardaysa bunlarda artış olduğu görülmektedir (bk. Şekil 4). Konu içeriklerine bakılacak olursa, büyük çoğunluğunun sosyal bilgiler öğretimiyle ilgili olduğu anlaşıyor. Bununla birlikte, eğitim bilimleri kategorisinde değerlendirilebilir durumda olan yayınlara göz atıldığında, “sözlü tarih” ya bir teknik olarak görülüp eğitim alanındaki (sosyal bilgiler eğitim programında değerlendirilmesi, sosyal bilgiler öğretmenliğinde metot olarak kullanımı, öğretim programlarının güncellenmesiyle öğretme yöntemi olarak seçilmesi gibi) kullanımıyla ilişkilendirilmiş veyahut da araştırma

¹⁶ Patricia Leavy, *Oral History, Understanding Qualitative Research*, Oxford University Press, Oxford, 2011.

konusu olarak, sözlü tarih hakkında öğretmen ve öğrenci görüşlerine (öğretmenler yeterli bilgiye sahip mi, öğrencilerin sözlü tarihe yönelik tutumları, okul düzeyinde öğrenciler tarafından gerçekleştirilme boyutu gibi) başvurularak değerlendirilmeye alınmıştır. Tarih, sosyoloji ve antropoloji gibi disiplinlere kıyasla eğitim bilimlerinde sözlü tarih konusunun bilhassa tutum ve bilgi ölçer şekilde öğrencilere ve öğretmenlere uygulanması yaklaşımı epeyce yaygındır. Araştırmacılar, bir öğretme tekniği olarak sözlü tarihi, ilgili gruplara farklı nicel ve nitel yöntemler (odak grup görüşmesi, ön algı anketi, anket çalışması, yarı-yapılandırılmış görüşme, açık uçlu soru formu, Sözlü Tarih Tutum Ölçeği (STTÖ) vd.) üzerinden sormaktadır.

Şekil 4- Değerlendirilen çalışmaların mekân ve kurum tarihiyle sözlü tarihi birlikte işleyiş aralıkları

Bu zaman diliminde bariz şekilde sadece son yıllarda çalışılmaya başlanan iki konu dikkat çekmektedir. Bunlardan biri kurum tarihi bir diğeri de mekân konusudur. Şekil (4)'te bir zaman çizelgesi görülmektedir ve bu çizelge üzerinde 2010 yılı öncesinde bir yayına rastlanmazken sonrasında belli sayıda ve belli aralıklarda yayınlar bulunmaktadır. Bu veri, sözlü tarihin yakın zamanlarda kurum tarihi ve mekân konusuyla birlikte düşünölmeye ve değeriendirilmeye başlandığını göstermektedir.

“Sözlü Tarih”in Yayınlarda Kullanım Türü ve Tarzı

Her şeyden önce, “Sözlü tarih”in, genel kabul görür durumda ve hali hazırda bir tanımı olmadığının belirtilmesinde fayda vardır. Belirsizliğiyle birlikte

kullanımındaki çeşitliliği, bu sorunu pekiştirmektedir. Salt bu çalışma kapsamında elde edilen bulgular, sözlü tarihin hem araştırmacıya hem de araştırmının ele aldığı konuya bağlı olarak subjektif tanım ve açıklamalarla şekillenebildiğini göstermektedir. En bariz sorun, “sözlü tarih”in, halen başlığından hareketle ele alınıyor olmasıdır. Bu türde bir anlamla sözlü tarihi çalışmalarına katan araştırmacılar için sözlü tarih, tarihi bir olay hakkında kişi/kişilerle “görüşme”dir. Tablo (2)’de yer verilen alıntılara bakıldığında, bir kısmında görüşülen kişi sayısı oldukça fazladır (78, 100, 42 gibi). Bununla birlikte görüşmelerin e-posta ve/veya whatsapp gibi telefon uygulamalarıyla yapıldığını ortaya koyan örneklerle rastlanmaktadır. Yine aynı tabloda yer alan alıntılar yayınların, “anlatıcı” terimi yerine “görüşmeci”, “kaynak kişi”, “girişimci kişi”, “seyirci” gibi tabirleri kullanmayı tercih ettiklerini gösterir.

Yayın Kodu	Yöntemi	Görüşülen Sayısı
01	...sözlü tarih görüşmeleri üzerinden, seyrin ya da seyircinin tarihine ilişkin “dağınık” görüşleri içermektedir	78 seyirci ile
11	...Türk sosyolojisinin temel konuları üzerine bir sözlü tarih uygulaması	8 görüşme, eposta aracılığıyla
17	...sözlü tarih yöntemi kullanılarak Erenköy direnişine katılmış Kıbrıslı öğrencileri...	11 görüşülen kişi
30	...seyirci deneyimlerini saptama ve açıklamada kullanılan sözlü tarih görüşmeleri sürecine odaklanmaktadır.	100 kişi ile
45	Sözlü tarih görüşmeleri ele alınan dönemlerde Ankara’da yaşamış, geçmiş sinema izleme deneyimine ve seyrir mekânlarına tanıklık etmiş...	40 kişi Yarı-yapılandırılmış görüşme
50	Bu görüşmeler yapılırken “Sözlü Tarih” yöntemi kullanılmıştır. [...] Ereğli Kömür Havzası’nın genelinde uygulanan mükellefiyeti...	25 kişisel görüşme
64	...Adapazarı’nda mobilyacılık sektörünün sözlü tarih yöntemiyle anlaşılması...	40 girişimci kişi
108	...İzmir’in gündelik hayatı içerisinde sinemanın nasıl bir kamusal alan, sosyal olay ve seyrir alanı olduğu inceleniyor.	34 kişiyle görüşme
162	Sözlü tarih çalışmaları, katılımcıların adıyla anımsadığı az sayıda filmin Yörük kültürü...	39 kişi ile
103	...eğitim verdiği fakülte öğrencilerinden biri ile gerçekleştirilen röportaj ile sözlü tarih çalışması yapılmıştır	1 kişi ile
120	Bu sözlü tarih çalışmasında, Çankırıli Kore Savaşı Gazisi Mustafa Kurt’un yaşam serüveni ve Kore Savaşı’na dair anıları ortaya konulmaya çalışıldı.	2 mülakat
122	...bunlardan 12 köyde (geçerli) sözlü tarih belgeleme çalışması yapılmıştır.	56 kaynak kişi
141	Eskişehir evlenme biçim ve geleneklerinin sözlü tarih yöntemiyle derlendiği bir araştırma...	54 kadın kaynak kişi
159	Sözlü tarih yöntemi kullanılan çalışmadaki [...] Kaynak kişilerle yapılan görüşmeler, derinlemesine mülakat yöntemi, WhatsApp ve e-posta uygulamaları aracılığıyla derlenerek aktarılmıştır.	12 kaynak kişi

Tablo 2- Sözlü tarihi, bir görüşme olarak değerlendiren yayınlara örnekler

İlgili terim, daha detaylı bir analiz üzerinden değerlendirmeye alındığında, araştırmacıların farklı tanımlarla sözlü tarihe anlam verdikleri görülür. Misal,

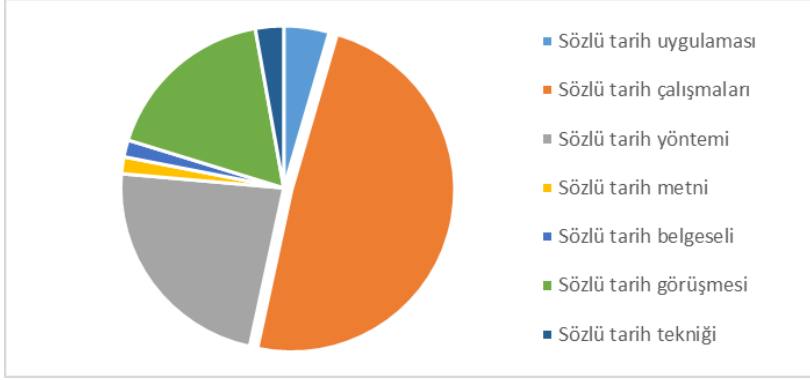
YK-10kodlu yayında; "...sözlü tarih; sözlü geleneğe ait efsaneler, şarkılar ve yıllarca ağızdan ağıza geçen öyküleri içerebilir." ibaresiyle anlatılmaktadır.¹⁷ YK-73 kodlu bir başka yayında; "Sözlü tarih, sözlü kültür ortamı içinde oluşup gelişmesi açısından sözlü kültür kümesinde değerlendirmek mümkündür." şeklinde bir açıklama yer alır. Bir diğer yayındaki (YK-05) ifade şöyledir: "...mecmuasında yer alan Türkistan depremiyle ilgili haberler ve bu konuyla ilgili yazılan şiirler üzerinden bir sözlü tarih değerlendirilmesi yapılmıştır." Bir ilginç tanıma ise sözlü tarihten bir kuram olarak söz eden yayında (YK-99) rastlanır: "Bu makalede Hikâye-i Garîbe'nin kaynağı sözlü tarih kuramı açısından ele alınmıştır." Bu üç örnek harici de bir takım tanımlamalar daha vardır (bk. Tablo 3).

YAYIN KODU	
01	- ...etnografik araştırma tekniklerinden sözlü tarih seçilmiştir.
07	- Analiz sonucunda öğretmenlerin sözlü tarih yöntemi hakkında yeterli bilgiye sahip oldukları tespit edilmiştir.
14	- ...'sözlü tarih' belgeleri yerleşimdeki dini yapılar için varzgeçilmez niteliktedir.
15	- ...öğretmenlerinin sözlü tarih metodu hakkında temel bilgilere...
16	- Araştırma etnografik çalışma yöntemlerinden biri olan sözlü tarih yöntemi kullanılarak şekillendirilmiştir.
28	- Monografik çalışmalarda veri toplama tekniklerinden biri olarak kullanılmıştır...
36	- 'Sözlü Tarih Kuramı' yabut Tarihi Yeniden Yazma Kuramı' olarak bilinen kuramlarla temellendirilmiştir.
39	- ...resmi tarih ve sözlü tarih kavramlarının da tartışmaya dâhil edilmesi gereklidir.
46	- ...15 maddelik Sözlü Tarih Tutum Ölçeği (SİTÖ) uygulanmıştır.
60	- Tarih kaynakları sayılan sözlü tarih metinleri arasında destanlar, şiirler, masallar, mitler, menkıbeler, hikâyeler, fıkralar, atasözleri de yer alır (alıntı cümlesi)
66	- ...kıskaç altında tutulan sosyo-kültürel gruplar geçmişlerini çoğunlukla kulaktan kulağa aktararak bir sözlü tarih geleneği oluşturmuşlardır.
67	- Yazılı tarih ile sözlü tarihin örtüştüğü alanlardan biri de şiir metinleridir. Ağtlar sözel tarih açısından önemli kaynaklardır...
69	- ...yazılı tarih kaynaklarına aktarılmış tariht olayların "sözlü tarih" veya "sosyal tarih" adı verilen bilgi kaynaklarından açık edebiyatına nasıl yansıdığının ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır.
80	- Eserde yer alan anekdotlar-anlatılar sözlü tarih çalışması için önemli bir kaynak niteliğindedir.
100	- ...gelenekler, sözlü tarih, performans sanatları, toplumdaki uygulamalar, geleneksel zanaatkarlık, tasvirler, törenler vb soyut kültürel miras olarak değerlendirilir.
121	- ...milletvekilleriyle yapılan sözlü tarih çalışmasına yer verilmiştir. Bunun yanında, gazete, kitap ve dergi taraması da yapılmıştır. *10 kişi (röportajlar)
109	- Çalışmada, AP ve DYP'nin önemli isimleriyle yapılan sözlü tarih çalışmasına da yer verildi. *Sözlü tarih tekniğine dair açıklama yok, görüşme daha ziyade
147	- ...aktif öğrenmeye ve yapılandırmacı bir yaklaşıma olanak sağlayan drama, eğitsel oyunlar, kavram kontrolü, dramatisasyon, sözlü tarih, akvaryum, konuşma balkeası...
154	- Sözlü tarih yöntemine dayanan bu çalışmada, Dokuma Fabrikasından emekli olan 28 (9 Kadın-19 Erkek) katılımcıyla derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilip anlatılarına başvurulmuştur.
162	- 7'si kadın, 32 erkek olmak üzere toplam 39 kişi ile sözlü tarih çalışması yapılmıştır.

Tablo 3- Yayınlarda sözlü tarihe yaklaşım şeklini gösterir alıntı cümleleri

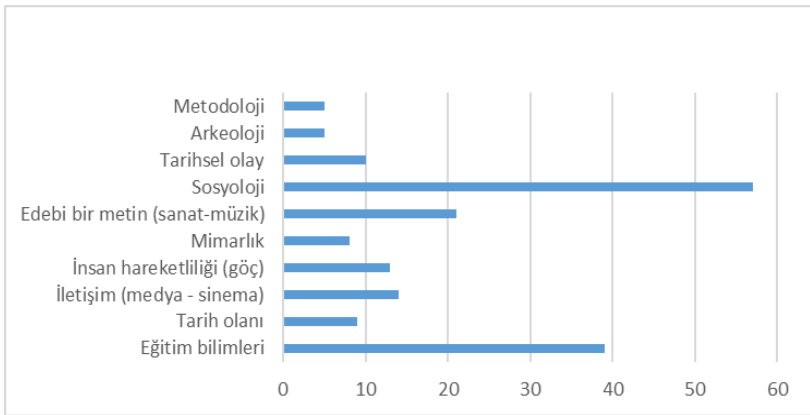
¹⁷ Bu çalışmada, 164 farklı yayının olmasından dolayı her bir yayına birer kod atanmış, yayınlar (YK (yayın kodu) - 73 (yayın sıra sayısı)) şeklinde kodlanmıştır. Yayınlar kodlarıyla birlikte EK1'de yer almaktadır.

Tüm çalışmalar içerisinde “sözlü tarih”in hangi yönüyle ele alındığı konusuna bakılacak olursa (bk. Şekil 5), her şeyden önce ilgili kavramın, büyük bir yoğunlukta “sözlü tarih çalışması/çalışmaları” olarak kullanıldığı anlaşılr. Bu oranı takip eden bir ifade şekliyse “yöntem”dir. Genel söylem olarak kullanımı yaygınlık gösteren “çalışma” terimi harici, fark edileceği üzere sözlü tarih, yayınlarda fazlasıyla “yöntem” ve ardından “görüşme” olarak kullanılmaktadır. Bu terimleri takip edense “uygulama”dır. Uygulama bilhassa eğitim bilimleri ile ilişkili çalışmalarda tercih edilen terimlerin başında gelmektedir.

Şekil 5- “Sözlü Tarih”in kullanım şekli ve yoğunluğu

Değerlendirme kapsamına alınan yayınların büyükçe bir bölümü (bk. Grafik 1) sosyoloji disiplini içerisinde yer almaktadır. Yayınların alt bağlamlarına bakıldığında bu kategorideki yayınların kurum tarihi, gelenek-görenekler, mekan, biyografi, iş kolları gibi alanlarla sözlü tarihi birlikte işledikleri anlaşılr. Bir diğer alansa eğitim bilimleridir.

Grafik 1- Yayınların çalışma konu/bağlam, alanları

Daha az çalışılan konularsa, mimarlık, tarih, arkeoloji, iletişim/medya/sinema ve kendi başına metodoloji boyutudur. Sözlü tarihi içerir metodoloji ağırlıklı ve referans niteliğinde bir yayının/yayınların (burada makale ve bildiri) yetersiz oluşu ise bu çalışmanın da bir anlamda problemidir. Referans yayınların olmayışı, hem eğitim-öğretimde tekniğin doğru şekilde anlaşılması ve uygulanmasında pürüzlere yol açmakta hem de bu çalışmada da ortaya çıktığı üzere ilgili yöntemin, teknik, uygulama, metin, belge, kuram ve/veya gelenek gibi başka başka anlamlara çekilmesine ve bilgi karmaşasına sebebiyet vermektedir.

“Sözlü Tarih”in Referans Kaynakları ve Kullanımı

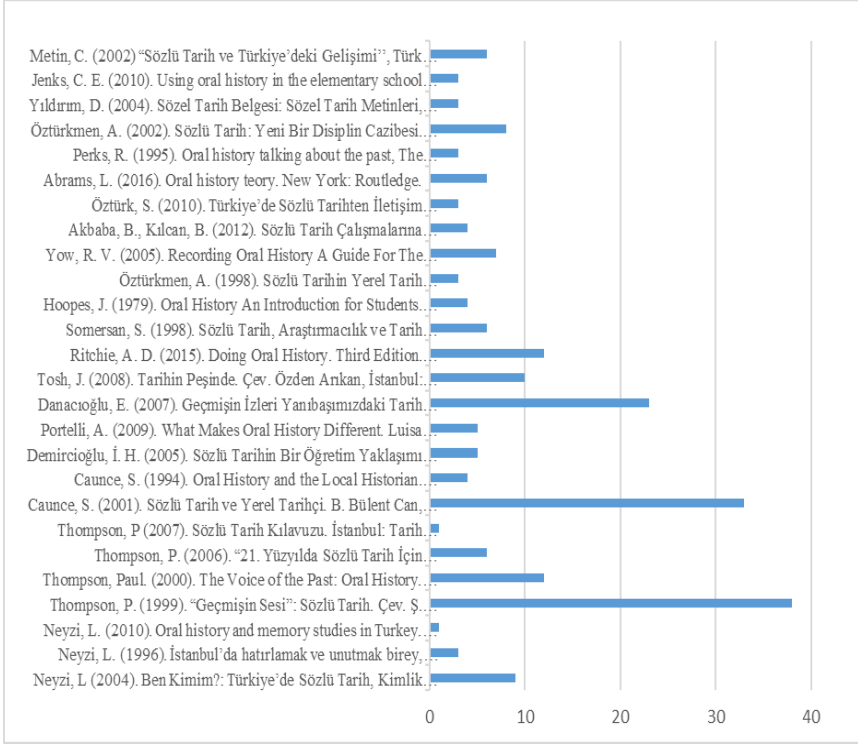
Değerlendirmeye alınan yayınların kaynak kullanımına bakıldığında, çok geniş bir kaynak çeşitliliğinin olduğu anlaşılır. Ön plana çıkan kaynaklar arasında sözlü tarihi bir teknik olarak ele alan çalışmalar olmakla birlikte, uygulama ağırlıklı kaynakların da ara ara kullanıldığı görülür. Bu bilhassa eğitim-öğretim alanını içeren çalışmalarda çok daha yoğundur. Burada genel hatları itibarıyla, 164 yayın içerisinde çoğunluğunun (%54) farklı tür ve sayılarda sözlü tarihin ele alındığı kaynaklara müracat ettiği görülür. Yine de bununla birlikte azımsanmayacak oranda (%46) yayın da sözlü tarihin ele alındığı herhangi bir kaynağa referans göstermemektedir.

Yayınlarda kaynak kullanımının değerlendirilebilmesi için, ilk etapta, toplam 164 yayın içerisinde sıkça başvurulmuş kaynaklar belirlenmiş; bu kaynaklara ilaveten de sözlü tarihin işlendiği kaynakların izi aranmıştır. Pek tabii bu kaynaklar, referans gösterildikleri yayınların araştırma konularına bağlı olarak farklılaşmıştır. Bu kaynakların eğildikleri konulara bakılacak olursa, bunların büyükçe bir kısmı, eğitim-öğretim alanıyla (öğretmen/öğrenci yetiştirme, uygulama dahil) ilgilidir. Geriye kalan kaynaklarsa sinema, belgesel veya iletişim araştırmaları, (eğitim ve/veya yerel) tarih araştırmaları, kadın araştırmaları ve göç araştırmalarıyla ilgilidir. Tüm kaynaklar içerisinde bilhassa 26 yayın ve 19 yazar ismi ön plana çıkmaktadır: Bunların arasında ise en yoğun atıf alanların başında Paul Thompson ve Türkçeye tercüme edilmiş eseri gelmektedir.

Yine yoğun olarak atıf yapılan kaynaklar şunlardır: “*Geçmişin Sesi*”: *Sözlü Tarih, Sözlü Tarih ve Yerel Tarihçi, Geçmişin İzleri Yanıbaşımızdaki Tarih İçin Bir Kılavuz, Ben Kimim?: Türkiye’de Sözlü Tarih, Kimlik ve Özneellik*.¹⁸ Bu dört kitap, bu çalışma kapsamında ayrıca referans kaynak olarak değerlendirilmekte olup, sözlü

¹⁸ Paul Thompson, “*Geçmişin Sesi*”: *Sözlü Tarih*, Çev. Ş. Layık, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1999; Stephen Caunce, *Sözlü Tarih ve Yerel Tarihçi*, Çev. Can, B. B., Yalçınkaya A, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul, 2001; Esra Danacıoğlu, *Geçmişin İzleri Yanıbaşımızdaki Tarih İçin Bir Kılavuz*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2007 ve Leyla Neyzi, *Ben Kimim?: Türkiye’de Sözlü Tarih, Kimlik ve Özneellik*, İletişim, İstanbul, 2004.

tarikle ilgili çalışma yapan araştırmacıların sıklıkla başvurdukları kitaplar olarak da nitelendirilmeye uygundur.

Grafik 2- Yayınlarda atıf yapılan kaynakların kullanım yoğunluğu

Referans kaynaklar haricinde, Türkçe ve İngilizce olmak üzere çok sayıda kaynağa, yayınlarda yer verildiği görülür. Türkçe yayınların başında Öztürkmen'in sözlü tarihi yeni bir disiplin olarak değerlendirmeye aldığı çalışma gelir:¹⁹ Devamında tarih yazımı konusunun irdelendiği bir çalışmaya rastlanır.²⁰ Bu iki çalışmaya, sözlü tarihin Türkiye'deki seyrine eğilen çalışma²¹ ile bir öğretim yaklaşımı olarak sözlü tarihin değerlendirildiği çalışma eklenebilir.²² Tercüme metinlereyse John Tosh'un çalışması örnek olarak gösterilebilir.²³

¹⁹ Arzu Öztürkmen, "Sözlü Tarih: Yeni Bir Disiplin Cazibesi", *Toplum ve Bilim*, Sayı 91, 2002, s. 115-121.

²⁰ S. Somersan, "Sözlü Tarih, Araştırmacılık ve Tarih Yazımına Katılım", *Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları*, Haz. Salih Özbaran, Dokuz Eylül Üniversitesi 28, İzmir, 1998, s.381-392.

²¹ Celal Metin, "Sözlü Tarih ve Türkiye'deki Gelişimi", *Türk Kültürü Dergisi*, Yıl 40, Sayı 469, 2002, s. 288-299.

²² İ.H. Demircioğlu, "Sözlü Tarihin Bir Öğretim Yaklaşımı Olarak Tarih Derslerinde Kullanımı", *II. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi*, 2005, s. 310-315.

²³ John Tosh, *Tarihin Peşinde*, Çev. Özden Arıkan, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2008.

İngilizce dilinde hazırlanmış çalışmalara²⁴ bakıldığındaaysa kaynak sayısının epeyce fazla olduğu belirtilebilir. Bunların arasında sözlü tarihe uygulama boyutuyla eğilen çalışmalar da vardır:²⁵ Diğer çalışmalar da yoğunluk sırasına göre şöyledir: Bir rehber niteliği ile alana katkı sağlayan çalışma;²⁶ sözlü tarihi teori düzeyinde işlemeyi seçen bir başka kitap çalışması;²⁷ sözlü tarihin farklı bir niteliği sahip olduğu vurgusunu ön plana taşıyan editöryal bir çalışma;²⁸ öğrenciler için temel bir kaynak olarak yayımlanan çalışma;²⁹ bir önceki gibi yine öğrenci odaklı olan ve sıkça alıntılanmış bir makaledir.³⁰

Tartışma ve Sonuç

Üst başlıklarda bulgular konu bağlamlarına göre aktarılmıştır. Çalışmanın bundan sonraki kısmı, yayınların sözlü tarihle olan münasebetini hem özetlemeye hem de yorumlamaya ayrılmıştır. Yine de onun öncesinde sözlü tarihin ne olduğu konusuna kısaca değinilmesinde fayda vardır. Her şeyden önce ve bu çalışmada da görüldüğü üzere, sözlü tarih, “geniş bir kullanım yelpazesi”ne sahiptir.³¹ Bunun başlıca nedenlerinden birisi, analojiye izin veren ismidir. Bir yanda “söz”ü diğer yanda “tarih”i içermesi, söze ve/veya tarihe eğilen araştırmacılar da alternatif bir “şey” yanılması yaratabilmektedir. Bununla birlikte tıpkı Perks ve Thomson’un belirttikleri gibi “*doğuş noktaları ve gelişim kalıpları anlamında ülkeden ülkeye değişen farklılıkları*” içeriyor olması da sözlü

²⁴ Bu noktada *scholar.google.com* adresinden kısa bir tarama yapıldığında sözlü tarihin sadece Türkiye’de değil, farklı ülke ve disiplinlerde de Paul Thompson’a referansla çalışıldığı anlaşılır. Zira “*oral history*” anahtar kavramı ile yapılan temel düzeyde bir internet taramasında dahi salt alıntılama sayısı (5 Mart tarihinde 4585, 10 Nisan tarihinde 4599’a çıkmıştır) (Erişim Tarihi: 10 Nisan 2021) itibarıyla yazarın orijinal çalışmasının (*The Voice of the Past: Oral History*) yoğun olarak kullanıldığı anlaşılır. Sözlü tarih özelinde hazırlanmış çalışmalar içerisinde yine alıntılama sayısı binleri bulan çalışmalar bulunur. Bunlardan birisi (1869 alıntı sayısı ile) Alessandro Portelli’ye aittir: *The Death of Luigi Trastulli and Other Stories: Form and Meaning in Oral History*. 1499 alıntılama sayısı ile Robert Perks ve Alistair Thomson’un ortak çalışmaları olan *The Oral History Reader* gelir. Devamında 1450 alıntı sayısı ile Elizabeth Tonkin’in 1992 yılında basımı gerçekleşen kitabına rastlanır: *Narrating our Pasts: The Social Construction of Oral History*.

²⁵ A.D. Ritchie, *Doing Oral History*, Third Edition. Oxford University Press, 2015.

²⁶ R.V. Yow, *Recording Oral History a Guide for the Humanities and Social Sciences*, Second Edition. Altamira Press, UK, 2005.

²⁷ Lynn Abrams, *Oral History Teory*, Routledge, New York, 2016.

²⁸ Alessandro Portelli, “What Makes Oral History Different”, *Oral History, Oral Culture and Italian Americans*, Ed. Luisa Del Giudice, First Edition, Palgrave Macmillan, United States, 2009, s.32-42.

²⁹ J. Hoopes, *Oral History an Introduction for Students*. The University of North Carolina Press, 1979.

³⁰ C.E. Jenks, “Using Oral History in the Elementary School Classroom”, *Social Studies and the Young Learner*, Vol. 23, No.1, 2010, 31-32.

³¹ Allyson Holbrook, “Methodological Developments in Oral History: A Multi Layered Approach”, *Australian Educational Researcher*, Vol. 22, No. 3, 1995, s. 21.

tarihin bireyden bireye, kültürden kültüre, ülkeden ülkeye değişebilen anlam ve kullanım türlerinin yaratılmasına yol açmaktadır.³² Böylece tıpkı bu çalışmanın bulgularında da görüldüğü üzere, sözlü tarihin sadece yöntem değil, kuram, gelenek, konu gibi farklı tanımlayıcı etmenler olarak kullanılabilirliğini mümkün kılmaktadır. Ancak mevcut iddia ve açıklamalarla³³ birlikte bu çalışma, sözlü tarihi, sadece nitel bir görüşme yöntemi olarak kabul etmektedir.³⁴

Birçok nitel görüşme tekniği içerisinde sözlü tarihin görünür ve kullanılır olması, araştırma gereksinimleriyle ilgilidir. En temelde anlatının bir ses/görüntü kaydına dönüştürülerek arşivdeki yerini almasından öte bir işleyişe dönüşebileceği farkındalığı sözlü tarihe metodoloji yazınıyla uygulama sahasında önemli bir konum kazandırmıştır.³⁵ Allan Nevins, bu noktada kayıt altına almayı akademik uğraşa dahil eden çalışmalarıyla referans gösterilen sözlü tarihçilerin başında gelir.³⁶ Yaptığı şey, Amerikan yaşamından önemli bireysel anları kaydetmek, bir başka ifadeyle anlatılar toplamaktır. Burada anlatısı toplanan kesimin giderek daha da “kenarda” kalını içeriyor olması, sözlü tarihin alan yazına katkısıdır. Zira sözlü tarih, “toplumun sınırlarında yaşayan ve anlatacak hikayesi olan sıradan insane” eğilmeye odaklıdır.³⁷ Kaldı ki bu özelliği bile sadece ve halen, sözlü tarihin kullanımı için birincil gerekçe olmayı sürdürmektedir.³⁸ İlk gelişim evrelerinden bugüne kadarki süreçte sözlü tarih, tarih araştırmalarıyla

³² Robert Perks – Alistair Thomson, “Critical Developments: Introduction”, *The Oral History Reader*, Ed. Robert Perks - Alistair Thomson, Routledge, New York, s. 1.

³³ Burada Alistair Thomson’un sözlü tarihçilerin endişelerine değindiği kısım akla gelebilir. Thomson, bilim insanlarının sözlü tarih yapmada tek ve evrensel bir “doğru yol”un olmadığını kabul ettiklerini yazar. Farklı kültürlerin, sözlü ifadenin yorumlanmasında yeni fırsat ve ikilemlerin mevcut olduğunu, uygulama alanının da giderek genişlediğini ve buna bağlı olarak sözlü tarihin araştırma metodolojisinden daha fazlasına denk gelebildiğini aktarır; bk. Alistair Thomson, “Fifty Years On: An International Perspective on Oral History”, *The Journal of American History*, Vol. 85, No., 1998 pp. 581-595.

³⁴ Patricia, *age*. ve Lynn, *age*.

³⁵ Ayrıca sözlü tarih görüşmesinin etkileşime, işbirliğine gereksinim duyması, ulaşılabilir/tanımlanabilir bir tarihteki olayları canlı tanıklıkları aracılığıyla öğrenme olanağı belirleyicidir. Buraya bir ilave Alistair Thomson’un diğer araştırmacıların deneyimlerinden hareketle oluşturduğu tavsiyeleri (hazırlığın değeri, uyum ve samimiyetin tesisi, dinleme, açık uçlu sorular sorma, yorumdan kaçınma, duraksamaya veya sessizliğe izin verme, jargondan kaçınma, sondajlama ve kayıt cihazının var) de katmak mümkündür (bk. Alistair, *age*).

³⁶ Bu konuda tartışmalar vardır. Allan Nevins’le sözlü tarihi eşleştirenler gibi, Paul Thompson’la ilişkilendirenler de bulunmaktadır. Alistair Thomson, sözlü tarihin başlangıcını, Kuzey Amerika Sözlü Tarih Kurulu’nun, Colombia Üniversitesi tarihçisi Allan Nevins’in 1948 yılında modern teknikleri kullanmaya başladığı 1948 yılı ile başladığını aktarır. bk. Thomson, *agm.*, s.51.

³⁷ Valerie J. Janesick, *Oral History For The Qualitative Researcher: Choreographing The Story*, Guilford Press, Londra, 2010.

³⁸ Perks - Thomson, *agm.*.

başlayıp başarı gösterdikçe etnoloji, antropoloji, sosyoloji, sağlık çalışmaları ve psikoloji gibi diğer disiplinlere dahil edilmiş, bu disiplinler içerisinde denenmiş, test edilmiş ve bir “araştırma uygulaması” halini almıştır.³⁹ Ancak daha önce de bahsedildiği gibi ismi ve kullanım kapsamı itibarıyla epeyce değişik versiyonlara dönüştürülmesi yöntemi, ulusal veya kültürel bağlamlardan öte bireysel araştırmalarda dahi çeşitlendirilmeye iter.

Çalışmanın bundan sonraki bölümü bu çeşitlenmeye Türkiye özelinden örnekler sunmaya ayrılmıştır. Buradaki amaç, değerlendirilmeye alınan çalışmaların kuru bir eleştirisinden ziyade mütevazı bir durum değerlendirmesini olanaklı hale getirmektir. Buradan hareketle de sözlü tarihin esasen bir “yöntem” olduğunu hatırlatmak, yöntem olarak ve teknik gereksinimleri gözetilerek akademik çalışmalarda kullanılması gerektiğini önermektir. Bu bağlamda yapılacak değerlendirme için iki etmene dikkat edilmiştir: İlki sözlü tarihi konu edinen bir çalışma belirlemek; diğeri de bu çalışmada sözlü tarihin teknik boyutunu ortaya koyan alıntı cümlelerini seçmektir. Kaynak seçiminde, değerlendirilmeye alınan yayınlar arasında en fazla alıntılanmış olmasına dikkat edilmiştir. Buna uygun olarak Paul Thompson ve ona ait olan *Geçmişin Sesi* isimli kitabı olmuştur. Sonrasında aynı kitaptan değerlendirmede kullanılacak etmenlerin (alıntıların) seçimi gerçekleştirilmiştir.⁴⁰

Sıra	Alıntı cümlesi	Sayfa No.
(a)	Sözlü tarih tek bir yaşamı ele alır ve her yaşam sözlü tarihin konusu olabilir.	16
(b)	Sözlü tarih insanlar etrafında kurulmuş bir tarih türüdür. ...Kahramanlarını sadece liderler arasından değil çoğunluğu oluşturan ve o ana kadar bilinmeyen insanlar arasından da seçer.	18
(c)	Sözlü tarih yöntemi, başta sosyologlar ve antropologlar olmak üzere kendisini sözlü tarihçi olarak nitelendirmeyen pek çok araştırmacı tarafından da kullanılıyor.	64
(d)	"Sözlü tarih" ifadesi bile bu karışıklığa katkıda bulunuyor: ...tarihin şimdiden farklılaşmış olan iktisadi, zırai, tıbbi, hukuki ve benzeri alanları arasında yanıltıcı bir analogi kuruyor.	64
(e)	Dönüştürücü gücünün temeli sözlü tarihte olduğu gibi çok basittir: yaşlıların söylediklerini dikkatle dinlemek.	145
(f)	Katı bir yapısı olan mantıksal örtüntüleri yüzünden "cevaplayıcı"yı -bu terimde yine bir ima vardır - tek kelimelik ya da kısa cevaplara indirgeyen, kutuların işaretlendiği "soru formları" ile diğer ucta hiç de bir "görüşme" olmayan, "kişi"nin, "gelenek taşıyıcısı"nın, "tanığın" ya da "anlatıcı"nın her iki tarafın da ilgisini çeken bir konuda "konuşmaya davet edildiği" serbest "sohbet" yöntemi arasında bir karşılık kurulabilir.	175
(g)	Görüşme yaptıkları kişiler ise, genellikle işçi sınıfından ya da orta sınıftan insanlardır...	187
(h)	...sözlü tarihin bir araya getirebileceği üç temel biçim vardır: I. Bir hayat hikâyesinin anlatılmasıdır. II. Hikâyeler derlemesidir (...tek bir anlatıcının hikâyesindeki kadar zengin ve tam olmaları gerekmediğinden, ...hikâyeler ortak temalar etrafında bütün veya parça parça gruplandırılarak geniş bir tarihsel yorumu yapılandırmak çok daha kolaydır.). III çapraz analizdir (sözlü kanıtlardan bir savın inşa edildiği taşlar olarak yararlanılır)	208-209

Tablo 4 – Thompson’un Eserinden İlgili Alıntılar

³⁹ Lynn Abrams, *Oral History Theory*, Routledge, New York, 2016.

⁴⁰ Thompson, *age.*, s. 16,18,64,145,175,187,208-209.

İlk açıklama, (a) sözlü tarihin tek bir yaşamı ele aldığı iddiasındadır. Bulgulara bakıldığında anlaşılacağı üzere, bu madde epeyce bir yayın tarafından göz ardı edilmiş ve hatta kimi çalışmada (bk. YK-01, YK-30) yetmiş, yüzü bulan kişiyle sözlü tarih adı altında görüşmelerin yapıldığı iddia edilmiştir. İkinci maddede (b) Thompson, kahramanlarını salt liderlerden değil çoğunluğu oluşturan ve o ana kadar bilinmeyen insanlar arasından seçilmesi gerektiğini iddia eder. Buna bir ilave madde (g)'deki açıklamayla getirilebilir. Bu maddede yazarın belirttiği gibi, görüşme yapılan kişinin/kişilerin, genellikle işçi sınıfından veyahut da orta sınıftan insanlardan olmaları gerekir. Çoğu yayın bu açıklamayla örtüşür bir tutum sergilemekle birlikte yayınların bazıları, Thompson'un dillendirdiği gibi "o ana kadar bilinmeyen insanlar"dan başka insanların (iş insanı, bilim insanı, siyasetçi gibi) sesi olmayı seçmiştir (bk. YK-26, YK-84, YK-87, YK-96, YK-109, YK-133 ve YK-138).

Üçüncü madde (c), başta sosyolog ve antropologlar olmak üzere kendisini sözlü tarihçi olarak nitelendirmeyenlerin de sözlü tarih araştırması yaptıklarını aktarır. Bulgularda, sosyolog ve antropologlardan ayrı olarak çokça eğitim bilimcilerinin sözlü tarih araştırmasına eğildikleri anlaşılır. Buna ilaveten, sinema, belgesel, mimari çalışmalarda da sözlü tarihin bir teknik olarak kullanılır hale geldiği anlaşılır. Kaldı ki, bu noktada Thompson'un dördüncü maddede yer bulan açıklaması akla gelmelidir. Bu maddede yazar (d), kendi başına sözlü tarih ifadesinin dahi karışıklığa katkıda bulunduğunu ve hatta George Ewart Evans'tan da destek alarak tarihin ve farklılaşmış alanları (iktisadi, zirai, tıbbi, hukuki vd.) arasında yanıltıcı bir analogi kurduğunu iddia eder. Bu "yanıltıcı analogi" terimi önemlidir, zira bulgular, açıkça yanıltıcı analoginin varlığını destekler. En yaygın yanılgı, sözlü tarihin salt bir tarihi olayla ilgili görüşme olduğu fikrinin kabulüyle çalışmaların yapılandırılmış olmasında görülür (bk. YK-97, YK-109, YK-111, YK-133, YK-135, YK-138, YK-140, YK-143, YK-146, YK-150)⁴¹. Bu yayınlar, metodolojik açıdan gerekli ön şartları (teknik ve anlatıcı bilgisi gibi) sunmadan bir sözlü tarih görüşmesinin yapıldığı bilgisini vermekle yetinmektedir.

Önemli diğer bir unsuraysa beşinci maddede (e) değinilmektedir: "...yaşlıların söylediklerini dikkatle dinlemek." Bu ifade iki anlam içermektedir: İlki, kişinin anlatabileceği tanımlı (yılı, dönemi belli, canlı tanıklık) bir tarihi ima etmesi, diğeri ise dikkatli bir dinleme sürecinin gerekli olduğudur. Burada tanımlı bir tarihten kasıt, bahse konu olan o "yaşlı"nın (bir yanda Thompson'un ifadesini tekrarlamak bir yandan da kişinin yaşamışlığını ima etmek için vurgulu belirtilmiştir) deneyimlediği, gözlemlediği, tanık olduğu bir tarih aralığında olayın vuku bulmasıdır. Oysa örneklerde (bk. YK-5, YK-10, YK-14,

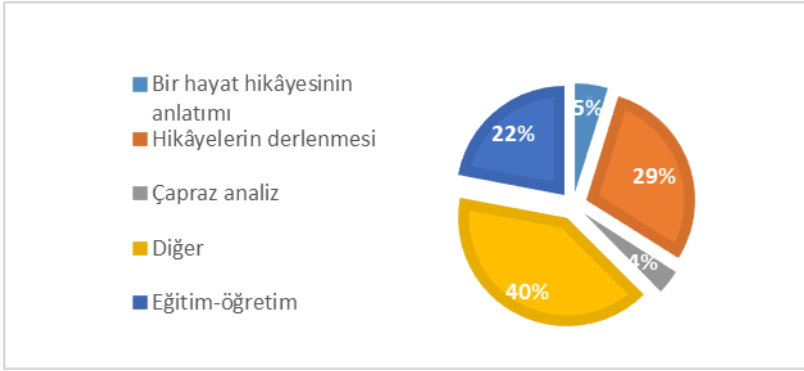
⁴¹ Parantez içinde verilen yayın kodlarının künye bilgileri EK1'de yer almaktadır.

YK-18, YK-31, YK-34, YK-36, YK-72, YK-99, YK-127; YK-130, YK-150, YK-157; YK-163) tanımlı bir tarihten bahsedilemeyeceği gibi bazılarında epeyce uzak tarihlerin işlendiği görülür. Yine beşinci madde özelinde (e) dile getirilen “dikkatli dinleme” durumu, bazı örneklerde (bk. YK-11, YK-159 gibi) ortam ve bağlamları itibarıyla mümkün değildir. Bir ekleme de bilhassa sözlü tarihi belge veya metin olarak yorumlayan yayınlarda (bk. YK-5, YK-10, YK-30, YK-60, YK-72, YK-99; YK-127; YK-161) görülür ki, bu yayınlardan da anlaşılacağı üzere dikkatli dinlemeden ziyade yapılabilecek tek şey, dikkatli okumaktır.

Değerlendirilmeye alınan yayınlarda sıklıkla telaffuz edilen “görüşme”, “mülakat” ve hatta “röportaj” teriminin yerini, sözlü tarih yöntemi söz konusu olduğunda “sohbet” alması gerektiği bilgisi madde (i)’de dile getirmektedir. Thompson’a göre, bir tarafta katı bir yapısı olan mantıksal örüntüleri yüzünden “cevaplayıcı”nın tek kelimelik cevapları veya kutuların işaretlendiği soru formları, diğer ucunda hiç de “görüşme” olmayan “kişi”nin, “gelenek taşıyıcısı”nın, “tanık”ın veya “anlatıcı”nın konuşmaya davet edildiği “serbest sohbet” yöntemi vardır ki, her iki yöntem arasında karşıtlık kurulabilmektedir. Dolayısıyla yayınların bir kısmında (bk. YK-1, YK-30, YK-32, YK-41, YK-43, YK-45, YK-47, YK-48, YK-50, YK-90, YK-131, YK-134) yer aldığı gibi sözlü tarih, “görüşme” ifadesiyle değil “sohbet”le eşitlenmelidir. Bu sohbette önemli olan bir husus ise görüşmenin her iki tarafın (anlatıcı ile sözlü tarihçi) ilgi ve işbirliğiyle gerçekleşiyor olmasıdır.

Son olarak ve tüm çalışmaya da nihai noktayı koyacak olan madde (h), Thompson’un sözlü tarihin bir araya getirebileceği üç temel biçimin ipuçlarını verdiği kısımdır. Yazara göre, ilk biçim, bir hayat hikâyesinin anlatılmasıdır. Bir diğeri hikâyelerin derlenmesi ve son biçim ise çapraz analizdir. Bu üç temel biçimden biri, sözlü tarihi içerir yayınların büyük çoğunda mevcuttur. Ancak bu üç biçime tam olarak denk gelmeyen türdeki yayınlara da rastlandığından, bu üç biçime ilaveten üç biçim daha katılarak çalışmanın son çıkarımı yapılabilmektedir.

Şekil 6’da görüldüğü üzere, 164 yayından büyükçe bir kısmı (%29) Thompson’un “hikâye derleme” biçimine denk gelmektedir. Bu düzeyi takip edense (%22) yayınların “bir hayat hikâyesinin anlatısı”na eğildiği kısımdır. Bunların haricinde çalışmanın ihtiyaçlarına cevaben yeni bir biçime ihtiyaç duyulmuştur. Bu yeni biçim (“*Diğer*”), hem oransal anlamda (%40) diğerlerinden sıyrılır hem de bu çalışma kapsamında sözlü tarihi farklı nitelik ve türde kavramlaştırmış çalışmalar bu biçim içinde yer alır.

Şekil 6- Yayınların konularına bağlı çeşitlenmesi

Sonuç olarak, bu çalışmanın iki çıktısı bulunmaktadır: Bunlardan biri, değerlendirilmeye alınan yayınlarla ilgili bir tespit ve bir diğeri ise bu yayınlardan hareketle ileriki araştırmacılar için öneridir. Metin boyunca anlaşıldığı üzere, sözlü tarihin halen yanıltıcı analogilerle sosyal bilimlerde varlığını sürdürdüğü görülmektedir. Tarihçiler her ne kadar sözlü tarihin bir “yöntem” olduğu iddiasını dillendirmiş olsalar da; tarih dahil diğer disiplinlerden gelen araştırmacılar, sözlü tarihi ısrarla ve yoğun olarak yöntem haricinde farklı kavram ve formlarda tanımlamayı ve kullanmayı seçmektedirler. Tabii burada unutulmaması gereken husus, yapılan yorumların ve çıkarımların yayınların tamamını kapsamadıkları; bunların kapsamının salt yorum ve yeri geldiğinde eleştiri içeren cümlelerin yanında yer bulan ve yayın kodları verilen yayınlarla sınırlı olduğudur. Bununla birlikte tekniğin bilhassa bazı alanlarda (siyasi olay ve kişilerin işlendiği yayınlarda) ve kısmen edebi metinlerin irdelendiği yayınlarda farklı şekillerde kullanılmakta olduğu ve salt bir “görüşme” veya “tarihte bir gün yazılmış bir metin” olarak algılandığı görülmektedir. Bu noktadan hareketle, bundan sonraki araştırmacıların bulundukları alanlar (eğitim, sosyoloji, iletişim, edebiyat ve/veya tarih gibi) özelinde sözlü tarihi bir yöntem olarak ele almaları önerilir. Buna ek bir öneriyse sözlü tarihin Türkiye şartları, diğer bir deyişle kültürel, toplumsal, coğrafi bağlam ve ihtiyaçları, gözetilerek akademik çalışmalara taşınması, kurumsal düzeyde desteklerle sözlü tarihi içerir, anlatır, öğretir yerel ve telif kılavuzların/rehberinin oluşturulmasıdır. Zira sadece sözlü tarihçilerin değil, bu çalışmanın başında da belirtildiği gibi, aynı zamanda eğitimcilerin, akademisyenlerin, öğrencilerin, sosyologların, iletişimcilerin ve daha kapsayıcı bir ifadeyle yereldekilerin başvurabilecekleri referans bilgi kaynaklarına olan ihtiyaçlar halen giderilebilmiş değildir.

Kaynaklar

Kitaplar ve Makaleler

ABRAMS Lynn (2016) *Oral History Theory*, Routledge, New York.

- ALISTAIR Thomson (2007) Four Paradigm Transformations In Oral History
The Oral History Review, Vol. 34, No. 1, s. 49-70.
- AROMATARIS Edoardo - RIITANO Dagmara (2014) Systematic Reviews,
Step By Step: Constructing A Search Strategy and Searching For Evidence
The American Journal of Nursing. May 2014, Vol. 114, No. 5, s. 49-56.
- CAUNCE Stephen (2001) *Sözlü Tarih ve Yerel Tarihçi*, Çev. Bülent B. CAN ve
Haluk TUNCAY, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul.
- DANACIOĞLU Esra (2007) *Geçmişin İzleri Yanı Başımızdaki Tarih İçin Bir
Kılavuz*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- DEMIRCIOĞLU İ. Hakkı (2005) Sözlü Tarihin Bir Öğretim Yaklaşımı Olarak
Tarih Derslerinde Kullanımı II. *Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi*, s. 310-315.
- EFRON E. Sara - RAVID Ruth (2019) *Writing The Literature Reviewa Practical
Guide*, The Guilford Press, Londra.
- FEAK, B. Christine - SWALES M. John (2009) *Telling A Research Story Writing
A Literature Review*, University of Michigan Press, Michigan.
- FINK Arlene (2014) *Conducting Research Literature Reviews From The Internet To
Paper*, 4. Baskı, Sage, Los Angeles.
- HOLBROOK, P. Allyson (1995) Methodological Developments in Oral
History: A Multi Layered Approach, *The Australian Educational
Researcher*, Vol. 22 No. 3, s. 21-44.
- HOOPEs James (1979) *Oral History an Introduction For Students*, The University
of North Carolina Press, Chapel Hill.
- JANESICK J. Valerie (2010) *Oral History for the Qualitative Researcher:
Choreographing The Story*, Guilford Press, Londra.
- JENKS E. Charles (2010) Using Oral History In The Elementary School
Classroom, *Social Studies And The Young Learner*, Vol. 23 No. 1, s. 31-32.
- KNOPF W. Jeffrey (2006) Doing A Literature Review, *Political Science and
Politics*, Vol. 39, No. 1, s. 127- 132.
- LEAVY Patricia (2011) *Oral History, Understanding Qualitative Research*, Oxford
University Press, Oxford.
- METİN Celal (2002) Sözlü Tarih ve Türkiye'deki Gelişimi, *Türk Kültürü Dergisi*,
Sayı 40, s. 288-299
- NEUMAN W. Lawrence (2006) *Toplumsal Araştırma Yöntemleri 1-2*, Çev. Sedef
ÖZGE, Yayın Odası Yayınları, Ankara.

- NEYZI Leyla (2004) *Ben Kimim?: Türkiye'de Sözlü Tarih, Kimlik ve Öznellik*, İletişim, İstanbul.
- ONWUEGBUZIE J. Anthony LEECH N. Leech - COLLINS M. T. Kathleen (2012) Qualitative Analysis Techniques For the Review of The Literature, *Qualitative Report*, Vol. 17, No. 56, s. 1-28.
- ÖZTÜRKMEN Arzu (2002) Sözlü Tarih: Yeni Bir Disiplin Cazibesi, *Toplum ve Bilim*, Sayı 91, s.115-121.
- PERKS Robert - THOMSON Alistair (2003) Critical Developments: Introduction, *The Oral History Reader* Ed. Robert PARK - Alistair THOMSON, Routledge, New York.
- PORTELLI Alessandro (2009) What Makes Oral History Different, *Oral History, Oral Culture and Italian Americans*, Ed. Luise DEL GIUDICE, 1. Baskı, Palgrave Macmillan, United States, s.32-42.
- (2010) *The Death Of Luigi Trastulli And Other Stories: Form and Meaning In Oral History*, Suny Press, New York.
- RITCHIE A. Donald (2015) *Doing Oral History*, 3. Baskı, Oxford University Press, Oxford.
- SOMERSAN Semra (1998) Sözlü Tarih, Araştırmacılık Ve Tarih Yazımına Katılım, *Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları*, Haz. Salih ÖZBARAN, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, s.381-392.
- THOMPSON Paul (1999) *Geçmişin Sesi: Sözlü Tarih*, Çev. Şehnaz LAYIKEL, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- (2017) *The Voice of The Past: Oral History*, Oxford University Press, Oxford.
- THOMSON Alistair (1998) Fifty Years On: An International Perspective On Oral History *The Journal of American History*, Vol. 85, No.2, s. 581-595.
- TONKIN Elizabeth (1995) *Narrating Our Pasts: The Social Construction of Oral History*, Vol. 22, Cambridge University Press, Cambridge.
- TOSH John (2008) *Tarihin Peşinde*, Çev. Özden ARIKAN, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- YOW R. Valerie (2005) *Recording Oral History A Guide For The Humanities and Social Sciences*, 2. Baskı, Altamira Press, UK.

Ek

YK-01	Akbulut, H. (2014). Sinemaya gitmek ve seyir: Bir sözlü tarih çalışması. <i>Elektronik Mesleki Gelişim Ve Araştırmalar Dergisi</i> , 2(2), 1-16.
YK-02	Avşar, A. (2013). Tarih yazıcılığına katkı olarak sözlü tarih belgeselciliği. <i>Marmara İletişim Dergisi</i> , (20), 152-176.
YK-03	Tural, A. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sözlü tarih çalışmalarına ilişkin tutumları. <i>Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi</i> , Cilt 6, Sayı 3, s. 1409-1419
YK-04	Akçalı, A. A. & Aslan, E. (2012). Tarih öğretiminin iyileştirilmesi yolunda alternatif bir yöntem: Sözlü tarih. <i>Kastamonu Eğitim Dergisi</i> , 20(2), 669-688.
YK-05	Erol, M. (2018). Bir Sözlü Tarih Metni Olarak Kıssa-i Zelzele ve Konusunun Anadolu Basınına Yansıması. <i>Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi</i> , 7(3).
YK-06	Gökmen, E. (2019). Samsun'da sinema mekânları üzerine bir sözlü tarih çalışması. <i>Selçuk İletişim</i> , 12(1), 325-350.
YK-07	Beldağ, A. & Balcı, M. (2017). Sosyal bilgiler öğretiminde sözlü tarih yönteminin kullanımı: Nitel bir çalışma. <i>Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi</i> , (9), 176-189.
YK-08	Yılmaz, A. & Ayaydın, Y. (2020). Göç konusunun sözlü tarih yöntemiyle işlenmesine yönelik bir araştırma. <i>Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi</i> , 52(52), 77-96.
YK-09	İlker, D. (2018). Sosyal bilgiler öğretim programlarında (2005 ve 2017) sözlü tarih. <i>Millî Eğitim Dergisi</i> , 47(219), 33-56.
YK-10	Temur, N. (2018). Sözlü tarih ve destan bağlamında Macmuatı't-Tavorih. <i>Türkbilgi</i> , (35), 223-232.
YK-11	Köktürk, G. V. (2006). 1980 sonrası süreçte Türk sosyolojisinin temel konuları üzerine bir sözlü tarih uygulaması. <i>Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)</i> , (8), 155-166.
YK-12	Güçlü, M. (2013). Eğitim tarihi araştırmalarında sözlü tarih uygulaması. <i>Türk Eğitim Bilimleri Dergisi</i> , 11(1), 100-113.
YK-13	Gedikler, H. G. (2020). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sözlü Tarih Uygulama Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Örnek Bir Uygulama. <i>Turkish History Education Journal</i> , 9(2), 467-491.
YK-14	Pekak, S. M. (2009). Mustafapaşa (Sinassos), Konstantin ve Helena Klisesi, Klise I, Klise II, Klise III, Klise IV. <i>Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi</i> , 26(1).
YK-15	Metin, B. & Mücahid, Ö. Z. (2019). 8. Sınıf TC İnkılap Tarihi Ve Atatürkçülük Dersi Konularının Anlatılmasında Sözlü Tarih Methodunun Kullanımına Yönelik Öğretmen Görüşleri. <i>Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi</i> , 4(1), 1-20.
YK-16	Türksoy, E. & Karaer, N. (2018). Sosyal bilgiler Atatürkçülük konuları bağlamında yurttaşlık bilincine yönelik sözlü tarih çalışması:

	Bulgaristan göçmenleri. <i>Kastamonu Eğitim Dergisi</i> , 26(6), 1991-2000.
YK-17	Taşkın, Ç. & Tuncel, C. O. (2017). Kıbrıs Türk milli mücadelesinde Erenköy direnişi: Bir sözlü tarih çalışması. <i>Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi</i> , 18(33), 555-586.
YK-18	Gülçur, S., Demirtaş, I., & Çaylı, P. (2010). Tarihöncesi Yerleşmeler ile Çevrenin Modellenmesinde Sözlü Tarih ve Etnoarkeolojinin Yeri. <i>TÜBA-KED Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi</i> , (8), 275-300.
YK-19	Kabapınar, Y. (2018). "Gençler Üsküdar'ın tarihini yazıyor, belgeselini çekiyor": Tüm süreçleriyle bir yerel ve sözlü tarih projesi. <i>Turkish History Education Journal</i> , 7(2), 532-554.
YK-20	Çurku, R. (2019). Sözlü Tarih Çalışmalarına Yönelik Sosyal Bilgiler ve Tarih Öğretmenlerinin Tutumlarını İncelemeye Yönelik Van İlinde Bir Araştırma. <i>Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi</i> , 6(4), 2010-2027.
YK-21	Arslan, Y. (2019). Savaş Tarihi Yazımında Sözlü Tarihin Önemi: Pülümür Direnişi Örneği. <i>Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi</i> , 3(1), 15-35.
YK-22	Şahin, Ö. (2014). Geçmiş, tarih ve sözlü tarih. <i>Mülkiye Dergisi</i> ; Cilt 28, Sayı 244; 111-126.
YK-23	Ütkür, N. Understanding (2020). Our History: Local and oral history in social studies courses. <i>Turkish History Education Journal</i> , 9(2), 586-603.
YK-24	Dilek, G., & Hülya, I. (2014). Kadınların özyaşam öykülerinde kadınlık ve öğretmenlik kimliklerinin kuruluşu: emekli kadın öğretmenlerle mikro düzlemde bir sözlü tarih çalışması. <i>Kastamonu Eğitim Dergisi</i> , 22(3), 1165-1186.
YK-25	İlyasoğlu, A. (2012). Toplumsalın içinde kurgulanan öznenin kendini dile getirme imkânları olarak yaşam anlatıları ve sözlü tarih. <i>İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi</i> , 3(16), 67-80.
YK-26	Sağlam, M. (2012). Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin kuruluş süreci üzerine bir sözlü tarih denemesi. <i>Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi</i> , 45, 2, s. 275-296.
YK-27	Lundsfryd, M. E. (2017). Bir Denetimler Dünyasına Cevap: Suriye'den Lübnan'a Giden Filistinli Mültecilere Yönelik Araştırmalarda Sömürülmekten Kurtaran Bir Araç Olarak Sözlü Tarih. <i>Middle East Journal of Refugee Studies</i> , 2(1), 73-95.
YK-28	Görgülü-Aydoğdu, A. (2016). Köy Enstitülerinin Türk Eğitim Hayatına Katkısı Üzerine Bir Sözlü Tarih Çalışması. <i>Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi</i> , cilt.20, ss.393-408.
YK-29	Kabapınar, Y. & İncegöl, S. (2016). Değişim ve süreklilik bağlamında oyun ve oyuncığa bakmak: Bir sözlü tarih çalışması. <i>Turkish History Education Journal</i> , 5(1), 74-96.
YK-30	Akbulut, H. (2018). Bir seyirci araştırmasından etnografik

	deneyimler ve hikâyeler. <i>Folklor/Edebiyat</i> , 24(95), 13-34.
YK-31	Kul, F. N. Ö., & Ela, Ç. İ. L. (2020). Ildırın'ın mekânsal izlerinin peşinde: bir 19. yüzyıl yerleşim bulmacası. <i>TÜBA-KED Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Emvanteri Dergisi</i> , (21), 131-143.
YK-32	Akar, A. (2016). Sosyal bilimlerin veri kaynağı olarak ağızlar. <i>Gazî Akademik Bakış</i> , 10(19), 169-182.
YK-33	İlker, D., Aslan, N. A., Adakuş, Z., & Altun, H. (2017). Muhammed Ali'nin maçlarını izleyenlerin hatıraları (1970-1980). <i>Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi</i> , 10(4), 555-584.
YK-34	Adil, B. (2014). Sözlü tarih bağlamında Az aşiretinde ilmî ve dinî hayat. <i>Bingöl Araştırmaları Dergisi</i> , 1(1), 89-102.
YK-35	Mumyalmaz, H. (2015). Bir Devlet Teşekkülü: Yozgat Tekel Bira Fabrikası. <i>Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)</i> , 22(22), 145-166.
YK-36	Saban, G. M. (2019). Kurtuluş Savaşı'na Dair Bir Kronikat: Sarayköy Kronikati. <i>Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi</i> , 19(2), 441-451.
YK-37	Özkaya, E. (2018). Çukurova Sözlü Tarihine Kaynaklık Eden Ağitlarda Halkbilimsel Unsurlar. <i>Asia Minor Studies</i> , (12), 260-271.
YK-38	Sağlam, M. (2012). Türkiye'de Eğitime Özgü Çalışmalarda Sözlü Tarih Yönteminin Yeri Üzerine Bir Deneme. <i>Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi</i> , 1(1), 817-826.
YK-39	Medin, B. (2019). İktidar, Bellek ve Sinema. <i>Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi</i> , (31), 123-146.
YK-40	Yıkılmış, M. S. (2016). Bireysel Bellekten Kolektif Belleğe: Dergâh'ı Su Basınca.... <i>Folklor/Edebiyat</i> , 22(88), 179-192.
YK-41	Güler, E. Z. S. (2012). Sözlü Tarih Anlatılarında Çanakkale Merkeze Girit'ten Göçler: a Giritli, Başlı Bitli. <i>Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ</i> , 10(13), 43-58.
YK-42	Uygun, S. (2010). Sözlü tanıkların dilinden Çanakkale'de öğretmen yetiştiren kurumların tarihi (1955-1992). <i>Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ</i> , 8(8-9), 161-194.
YK-43	Pazarcık, Y. (2016). Türkiye'de işletme yüksek lisans eğitiminde ilk adım: işletme idaresi kurslarına ilişkin bir sözlü tarih çalışması. <i>İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi</i> , 45, 9-25.
YK-44	Şenalp, T. (2013). Müzikte ulusal rotamız ne olmalıdır? Bir sözlü tarih projesinin ardından çözüm önerileri. <i>Rast Müzikoloji Dergisi</i> , 1(2), 58-74.
YK-45	Medin, B. (2017). Değişen sinema seyir kültürünü sözlü, yazılı ve elektronik kültür bağlamında anlamak. <i>Selçuk İletişim</i> , 10(1), 357-386.
YK-46	Sağlam, H. İ., & Sayımlı, S. (2018). İlkokul öğrencilerinin sözlü tarihe yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. <i>Millî Eğitim Dergisi</i> , 47(219), 89-104.
YK-47	Dere, İlker. (2019). Sözlü tarihin kaynakları: bir bibliyografya çalışması. <i>Tarih yazımı</i> , 1, 1, s. 79-122.

YK-48	Dervişoğlu, S. (2019). Suriye'den Türkiye'ye kaçan bir ailenin gündelik yaşamı: Gaziantep'te bir sözlü tarih çalışması. <i>International Journal of Social Inquiry</i> 12(1), 99-124.
YK-49	Yetgin, D., & Yılmaz, A. (2015). Eskişehir Porsuk (Turing Klöp) Otel'i'nin kurum tarihi açısından incelenmesi. <i>Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (SKAD)</i> , 1(2), 71-89.
YK-50	Kara, M. (2011). Ereğli Kömür Havzası'nda II. mükellefiyet (zorunlu çalıştırma, 1940-1947). <i>Zonguldak Karaelmas University Journal of Social Sciences</i> , 7(14).
YK-51	Aras, R. (2016). Çağdaş Türk Tarih yazımında Muhallif Bir Anlatı Olarak Süryani/Asuri Sözlü Tarihi. <i>Mukaddime</i> , 7(2), 259-273.
YK-52	Yıkımsı, M. S. (2016). Sözlü tarihin radikal potansiyeli. <i>ViraVerita E-Dergi</i> , (3), 28-40.
YK-53	Özel, Ç. H. (2014). Turizmin sosyo-kültürel boyutta ortaya çıkardığı etkilerin incelenmesi: Marmaris örneği. <i>Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi</i> , (42).
YK-54	Oğuzoğlu, Y. (2013). Giritli mübadillerin ipekçilik deneyimleri ve bunun Bursa yöresine aktarılması. <i>U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi</i> Yıl: 14, Sayı: 24.
YK-55	Mustafa, A. Ç. A., & Sağlam, M. (2019). Evlilik ve mülkiyet temelinde icat edilmiş bir halk hukuku uygulaması. <i>Motif Akademi Halkbilimi Dergisi</i> , 12(27), 501-515.
YK-56	İlker, D. & Erkan, D. (2018). Yapılandırmacı bir öğrenme ve öğretme yöntemi olarak sözlü tarihin sosyal bilgiler derslerine entegrasyonu. <i>İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi</i> , 19(2), 115-127.
YK-57	İlker, D. E. R. E. (2019). Sözlü tarihin eğitim uygulamalarına entegrasyonunda bir başarı öyküsü: The Foxfire projesi. <i>Kuramsal Eğitimbilim Dergisi</i> , 12(2), 511-531.
YK-58	Sağlam, M. (2015). 1960-1970 Period Yozgat High School Graduates: Our Teachers. <i>Journal of Education and Future</i> , (8), 103-116.
YK-59	Mert, B., & Beldağ, A. (2019). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sözlü Ve Yerel Tarih Uygulamalarının Öğrencilerde Farkındalık Oluşmasına Etkisi. <i>Millî Eğitim Dergisi</i> , <i>Millî Eğitim Dergisi Temel Eğitim Özel Sayısı</i> , 267-292.
YK-60	Feyzioğlu, N. (2017). İdeoloji, mantalite, tarih ve anlatı kavramları çerçevesinde türkü (halk şarkısı) biçimi. <i>İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi</i> , 3(1), 71-85.
YK-61	Arslan, Y. (2017). Tarih ve sosyoloji bölümleri için yeni arayışlar: Geronto tarih ve geronto sosyoloji. <i>Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi</i> , 1(1), 5-15.
YK-62	Gökmen, E., & Hilal, G. Ü. R. (2017). Yazlık açık hava sinemaları: Sinema mekanlarının sosyal bir alan olarak işlevleri. <i>Erciyes İletişim</i>

	<i>Dergisi</i> , 5(2), 2-18.
YK-63	Doğanay, G. (2016). Unutma ve anımsama arasında geçmişin eril inşası: Çaykara’da kadın olmak ve geçmişin reddi. <i>Fe Dergi</i> , 8(1), 14-33.
YK-64	Bayraktaroğlu, S., & Özdemir, Y. (2010). Yerel girişimcilik dinamikleri: Adapazarı’nda mobilyacılık sektörünün sözlü tarih yöntemiyle anlaşılması. <i>Yönetim Bilimleri Dergisi</i> , 8(2), 49-80.
YK-65	Tavkul, U. (2015). Karaçay-Malkar kültürüne sahadan katkılar: Bızıngı köyünden sözlü tarih-kültür derlemeleri. <i>Motif Akademi Halkbilimi Dergisi</i> , 8(16), 441-454.
YK-66	Arslan, Y. (2013). Sözlü tarihin ortaöğretim öğrencileri üzerindeki yansımaları (Tunceli Merkez örneği). <i>Turkish History Education Journal</i> , 2(1), 1-29.
YK-67	Taşlıova, M. M. (2010). “Kişinin Sözel Biyografisi” Olarak Ağıtlar: Âşık Murat Çobanoğlu 1940-2005. <i>Türkebilig</i> , (19), 25-48.
YK-68	İlker, D. & Kızılay, N. (2017). Aile tarihinin araştırılmasında sözlü tarihin kullanımı: İlkokul öğrencilerinin tecrübeleri. <i>Turkish History Education Journal</i> , 6(2), 294-323.
YK-69	Durbilmez, B. (2013). Tarihi Gerçeklerin Âşık Edebiyatına Yansımaları Bağlamında Türk Mukavemet Teşkilâtı Ve Kıbrıs Mücahitleri. <i>Folklor/Edebiyat</i> , 19(76), 173-193.
YK-70	Avşar, A. (2019) Kore Savaşı’na Belgesel Film Yoluyla Bakış: “Mümtaz Birlik”. <i>Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)</i> , 5(1), 269-290.
YK-71	Topaloğlu, G., & Beşgen, A. (2017). Bir Kolektif Bellek Hikâyesi: Trabzon Tekel Binası ve Çevresinin Anlattıkları. <i>İDEALKENT</i> , 8(22), 692-721.
YK-72	Polat, I. (2020). Yamyamlığın tarihi ve Van’da insan yiyen bir topluluk: Mirovharlar. <i>Motif Akademi Halkbilimi Dergisi</i> , 13(29), 1-19.
YK-73	Üçüncü, K. (2004). Sözlü kültür/Tarih bağlamında edebî bir metin olarak Otman Baba Vilâyetnâmesi. <i>Bilig</i> , (28), 1-29.
YK-74	Şenoğuz, P. H. (2015). Sahanın Gölgeleleriyle Baş Etmek: Türkiye-Suriye Sınırındaki Kilis’te Kaçakçılık Anlatıları. <i>Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi</i> , 14(1), 1-17.
YK-75	Öztaşlı, C. A., Kabapınar, Y., & Tuncel, G. (2020).Yerel Tarih Öğretim Yöntemini Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanmak: Yanıbaşında Olan Geçmiş Görmek ve Duyumsamak. <i>Turkish History Education Journal</i> , 9(1), 66-88.
YK-76	Kıslı, M. O. (2015). Posttravmatik kuşak: Sürgün edilen Kırım Tatarlarının Özbekistan’daki çocuklukları. <i>Uluslararası Suçlar ve Tarih</i> , (16), 71-94.
YK-77	İlker, D. E. R. E., & UYSAL, A. H. Bastığın Toprakları Tanımak: Lise Öğrencilerinin Yerel Tarih Projesi. <i>Turkish History Education Journal</i> , 8(2), 450-475.

YK-78	Danışman, G. (2005). Küreselleşme ve Zanaatçı-Teknoloji Ustalarının Çaresizliği. <i>Osmanlı Bilimi Araştırmaları</i> , 6(2), 235-245.
YK-79	Mirzaoglu-Sıvacı, F. G. (2006). Dede Korkut Kitabı ve Manghol-Un Niuça Tobça'an [İki Metnin Benzerlikleri Üzerine Bir İnceleme]. <i>Türkbilgi</i> , (11), 149-163.
YK-80	Aslan, C. (2019). "Benim Adım 1864: Çerkes Hikâyeleri" Eserinde Çerkes Sürgünü Üzerine Sosyolojik Notlar. <i>Sosyoloji Notları</i> , 3(1), 39-60.
YK-81	Sülün, E. N. (2020). 19. yüzyılda Paris sanat ortamı, sanat üretimi ve Halil Şerif Paşa. <i>Art-E</i> , 13(26).
YK-82	Şentürk, M. (2019). Çankırı Yapraklı Çevrecik Köyü'nde Unutulmaya Yüz Tutmuş Düğün Gelenekleri. <i>Uluslararası Halkbilimi Araştırmaları Dergisi</i> , 2(2), 122-150.
YK-83	Bulut, M. (2018). Dönüşen Düğüne Tanıklık Etmek. <i>Folklor/ Edebiyat</i> , 24(95), 35-56.
YK-84	Elanur, K. Ö. S. E. Orta Asya Türk Tarihi Hakkında Dersler'in Hikâyesi (Prof. Dr. Kâzım Yaşar Koprıman'la Mülakat). <i>Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi</i> , 4(2), 238-260.
YK-85	Aslan, C. (2020). Edebi anlatılarda Kafkas-Çerkes nüfus hareketini anlama ve adlandırma. <i>Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi</i> , (65), 63-76.
YK-86	Sökmensüer, Y. (2014). Bahçelievler ve Emek Mahallesi: Adresini, Sokağını Yitiren Semtin Tarihi. <i>İDEALKENT</i> , 5(11), 178-192.
YK-87	Yetgin, D. (2018). Selahattin Çoruh: turizmde bir adanmışlık öyküsü. <i>Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi</i> , 29(1).
YK-88	Köse, M. (2016). Türkiye'de 1942-1962 Yılları Arası Kız Çocukların Okullaşması Sorununun Günümüzle Karşılaştırılması. <i>Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi</i> , 5(1), 34-53.
YK-89	Yıkımsı, M. S. (2015). Kadınlarla Mülakat Yapmak. <i>Fe Dergi</i> , 7, 96-107.
YK-90	Bedlek, E. Y. (2017). Küçük Asya'dan Yunanistan'a: Tarih, Bellek ve Göç. <i>Tarih ve Gelecek Dergisi</i> , 3(2), 9-24.
YK-91	Özcan, S. (2019). Kore Savaşı ve Savaşa Katılan Amasyalı Şehit ve Gaziler. <i>Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi</i> , (33), 714-755.
YK-92	Çelik, H., Karadeniz, H., & Cabul, E. (2018). Öğrencilerin sosyal bilgiler derslerindeki deneyimleri bağlamında değişim ve sürekliliğe ilişkin değerlendirmeleri: Misafirperverlik örneği. <i>Journal of Multidisciplinary Studies in Education</i> , 2(2), 39-57.
YK-93	Demir, M. (2018). Folklor Tatbikatı'ndan Konservatuvar Topluluğu'na Bir Halk Müziği İcra Geleneği. <i>Konservatoryum</i> , 5(1), 159-206.
YK-94	Topal, Z. (2015). Trabzon'da zeytinciliğin ve zeytinyağı üretiminin tarihçesi. <i>Karadeniz İncelemeleri Dergisi</i> , 10(19), 167-206.

YK-95	Resuloğlu, Ç. (2014). Kavaklıdere Semti'nin Oluşum Öyküsü. <i>İDEALKENT</i> , 5(11), 226-248.
YK-96	İlgili, Ö. (2019). Doç. Dr. Süha Yağcıoğlu'nun Yaşamı ve Özgün Mesleki Yaklaşımı Üzerine Bir Araştırma. <i>STED/Süreklili Tıp Eğitimi Dergisi</i> , 28(6), 381-389.
YK-97	Kürkan, F. (2019). Giresun'da Türk su kültürünün izleri. <i>Akademi Sosyal Bilimler Dergisi</i> , 6(16), 109-130.
YK-98	Erkan, N. Ç., Seçilmişler, T., & Boşdurmaz, N. (2016). 35 Yıl Sonra Gediz Depremi: Deprem, Yaşayanlar ve İki Yerleşme Üzerindeki Etkileri. <i>TÜBA-KED Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi</i> , (6), 139-149.
YK-99	Atınur, G. (2020). Bayburtlu Zihni'nin Hikâye-i Garîbe Adlı Eserinin Kaynağı. <i>Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi</i> , (67), 353-366.
YK-100	Güner, Y. O. (2019). Kültürel miras olarak kan sembolü. <i>Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi</i> , 7(16), 814-835.
YK-101	Tepe, F. (2019). Babaların Kızların Eğitimi ve Kariyeri İçin Verdiği Destek ve Bu Desteğin Sınırları: Erken Cumhuriyet Döneminden Bir Örnek. <i>Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi</i> , 7(1), 303-308.
YK-102	Kaymak, Ö. (2016). Atina'da Yaşayan İstanbullu Rumların Göç Hafızasıyla Beslenen Kimlik İnşaları. <i>İktisat ve Sosyal Bilimlerde Güncel Araştırmalar</i> , 1(2), 165-195.
YK-103	Kayabaşı, G., & Sezer, E. R. E. R. (2018). Türk Histoloji Tarihinde Prof. Dr. Şermin Pakar ve Histolojiye Katkıları. <i>Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi</i> , 44(1), 45-52.
YK-104	İneç, Z. F. (2020). Sosyal bilgiler öğretiminde toplumsal hafıza: Ahıska Türkleri hafızası projesi örneği. <i>Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi</i> , 20(1), 281-299.
YK-105	Yüksel, M. (2015). İranlı kadınların hatıratlarında İran-İrak savaşı: Seyyide Zehra Hoseyni'nin Da'sını yorumlamak. <i>Ortadoğu Etütleri</i> , 6(2), 156-173.
YK-106	Kaymakçı, S. (2012). Sosyal bilgiler öğretim programı kılavuz kitaplarında çalışma yapıları. <i>Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi</i> , 22(2).
YK-107	Aktaş, Ö., Şahingöz, M., & Erkan, S. (2018). Tarih bölümü öğrencilerinin aile tarihi öğretimi önemi üzerine görüşlerinin içerik analizi. <i>Turkish History Education Journal</i> , 7(1), 1-16.
YK-108	Kaya, D. (2017). Eski İzmir sinemaları ve yıldız sineması: mekân, toplum, seyir. <i>Sinecine: Sinema Araştırmaları Dergisi</i> , 8(2), 93-138.
YK-109	Çavuşoğlu, H. (2016). Süleyman Demirel'in siyasal hayatı ve kişisel özellikleri. <i>Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi</i> , 21(3).
YK-110	Isakov, B. (2016). How did the state and kinship create soviet

	economy? Case of Kyrgyzstan. <i>Bilgi</i> , (77), 55-81.
YK-111	Vildane, D. & Artum, D. (2018). Imagery Produced by Turkish Minority Related Bulgarian Socialism of 1980s. <i>Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi</i> , 5(18), 325-340.
YK-112	Çelebi, Ç. L. (2017). Konut ve göç: 19. Yüzyıl Kayseri Rum Evleri. <i>Tarih İncelemeleri Dergisi</i> , 32(1), 17-45.
YK-113	Bulut, M. (2018). Dikili'nin Köylerinde Cenaze Törenlerinin Değişen Uygulamaları. <i>Folklor/Edebiyat</i> , 24(93), 123-137.
YK-114	Mesut, S. E. R. T. (2015). Bir gelir tahsil yöntemi olarak atlı tahsildarlar. <i>Journal of Life Economics</i> , 2(4), 61-76.
YK-115	Yaren, Ö. (2014). Doğu Avrupa sinemasında post komünist nostalji. <i>Sinecine: Sinema Araştırmaları Dergisi</i> , 5(1), 9-25.
YK-116	Karataş, Ö. (2015). Kafkasya'dan Anadolu'ya Bir Karaçay Köyü: Konya-Başhüyük. <i>Motif Akademi Halkbilimi Dergisi</i> , 8(16), 425-440.
YK-117	Karaaslan, M. (2020). Kosova'daki İki Rifai Tekkesi'nden İmgeler. <i>Sanat Tarihi Yıllığı</i> , (29), 107-127.
YK-118	Eren, B. H. (2014). Geçmişte ve bugün marjinal olanın yarını: Yenidoğan ve Çiçin Bağları üzerine. <i>İdealkent</i> , 5(11), 268-285.
YK-119	Göde, H. A. (2011). Tarihi yeniden kurma kuramı: Veli Baba üzerine anlatılan efsaneler. <i>Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi</i> , (30), 115-127.
YK-120	Özcan, M. Ş., Üzen, İ. & Yıldız, N. (2020). Çankırılı Kore Savaşı Gazisi Mustafa Kurt'la Röportaj. <i>Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi</i> , 8(1), 47-64.
YK-121	Çavuşoğlu, H. (2010). Anavatan Partisi İle Doğru Yol Partisi'nin Karşılaştırmalı Analizi. <i>Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi</i> , 9(1), 19-33.
YK-122	Gülfidan, Ş. (2016). Ezine Çanakkale ve Çevresinde El Zanaatlarının Dünü, Bugünü ve Yarını: Halıcılık ve Testicilik. <i>TÜBA-KED Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi</i> , (4), 219-243.
YK-123	Özkul, A. E., & Akcansoy, Y. Türk Bankası ve Kıbrıs Türk Toplumundaki Rolü. <i>Kıbrıs Araştırmaları Dergisi</i> , 18(42), 1-12.
YK-124	Gümüşoğlu, F. (2012). Kadınların toplumsal alanda güçlenmesine bir örnek: "Yağlar köyü tarımsal kalkınma kooperatifi". <i>Kadın Araştırmaları Dergisi</i> , (10).
YK-125	Altun, I. & Keser, U. (2013). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin unutulmuş barış elçileri; Maruniler, yapılanlar ve yapılamayanlar üzerine kesitsel bir bakış. <i>Motif Akademi Halkbilimi Dergisi</i> , 6(11), 52-75.
YK-126	Güneş, G., & Akdağ, M. (2013). Çok partili yaşama geçiş sürecinde Adnan Menderes' in Aydın ilindeki siyasi faaliyetleri (1946-1950). <i>Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi</i> , 13(27), 185-224.
YK-127	Mutlu, G. (2019). Antikçağ Kolkhis'te Boğa figürü. <i>Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi</i> , (41), 62-79.

YK-128	Karabağ, H. (2018). Bursa Kırsalında Kadın Olgusunun Değişimi Üzerinde Eğitimin Etkisi (1945-2015). <i>Journal Of Institute Of Economic Development and Social Researches ISSN</i> , 2630-6166.
YK-129	Gedikler, H. G., & Tekin, S. (2019). Osmanlı'dan günümüze İzmir kahvehane kültüründen kesitler. <i>Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi</i> , 10(2), 55-82.
YK-130	Gümüşçü, O. (2008). Tarih incelemelerinde arazi araştırması ve harita kullanımı. <i>Erdem</i> , (51), 111-136.
YK-131	Yılığür, E. (2017). Kumkapı Hisarında Bir Teneke Mahallesi: 19. Yüzyıl İstanbul'unda Erken Modern Kent Yoksulluğu. <i>İdealkent</i> , 8(22), 538-576.
YK-132	Özbey, K. (2018). Karşılaştırmalı tarihsel sosyoloji perspektifinden sınır, mekân ve bellek: Sarp Köyü örneği. <i>Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi</i> , 17(4), 1398-1414.
YK-133	Çavuşoğlu, H. (2009). TOBB-Siyaset ilişkisi açısından Ebakan'ın TOBB başkanlığı sürecinin değerlendirilmesi. <i>Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi</i> , (4), 44-55.
YK-134	Yavuz, Ş. (2008). Türk Halkla İlişkiler Tarihinden Gizli Kalmış Bir Sayfa: Ziraat Bankası Beşikdüzü Şubesi ve Sıla Dergisi. <i>Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi</i> , (8), 37-57.
YK-135	Çavuşoğlu, H. (2009). Merkez Sağda 27 Mayıs ve 12 Eylül Sonrası Partileşme. <i>Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi</i> , 12(22), 165-178.
YK-136	Özcan, S. (2019). Kıbrıs Barış Harekâtı Ve Harekata Katılan Amasyalı Şehit Ve Gaziler. <i>Tarih ve Gelecek Dergisi</i> , 5(2), 223-255.
YK-137	Aydın, Ç. & Yüksel, Ö. (2019). Toros Yayla Köylerinde Sinema Deneyimleri: Modernlik, Şehir, Sinema ve Seyirci İlişkilerine Dair Bir Soruşturma. <i>SineFilozofi</i> , 415-436.
YK-138	Çavuşoğlu, H. (2019). Mehmet Yazar'ın TOBB Türkiye odalar ve borsalar birliği başkanlığı dönemi. <i>Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi</i> , 13(23), 129-139.
YK-139	Akdağ, M. (2019). Cumhuriyet'in İlk Yıllarından Çok Partili Yaşama Geçiş Sürecine Türk Eğitimi ve Eğitim Uygulamalarının Bir Köye Yansıması (Erbeyli İlkokulu Öğrenci Kütüklerinin İncelenmesi 1933-1953). <i>Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi</i> , 6(1), 52-64.
YK-140	Çavuşoğlu, H. (2014). Doğru Yol Partisi açısından 24 Aralık 1995 seçimlerinin analizi. <i>Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi</i> , 17(32), 19-36.
YK-141	Kara, Ç. (2009). Evlenme Geleneğinin Temel Dinamikleri. <i>Motif Akademi Halkbilimi Dergisi</i> , 2(3-4), 333-343.
YK-142	Öztürk, C. (2008). Türkiye'de Öğretmen Yetiştiren Kurumlar Tarihi Literatürü. <i>Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi</i> , (12), 487-520.
YK-143	Gürkan, Ü. Ç. (2019). Erken Cumhuriyet Döneminde Kamusal

	Mekânda Modernliğin Temsili: Isparta Kenti Örneği. <i>TÜBA-KED Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi</i> , (19), 145-158.
YK-144	Erkiliç, H., & Recep, Ü. (2018). Türkiye sinemasına özgü bir üretim tarzı olarak bölge işletmeciliği: Adana bölgesi işletmeciliği örnek olay incelemesi. <i>Erçiyas İletişim Dergisi</i> , 5(3), 54-74.
YK-145	Kabapınar, Y., & Sağlamgöncü, A. (2017). Sosyal Bilgiler Dersinde Eşya Tarihini Araştırmak: Eşyanın da Tarihi Mi Olurmuş!. <i>Erçiyas Journal of Education</i> , 1(1), 1-21.
YK-146	Çavuşoğlu, H. (2009). Merkez Sağda 27 Mayıs ve 12 Eylül Sonrası Partileşme. <i>Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi</i> , 12(22), 165-178.
YK-147	Aykac, N. (2016). Evaluation of Pre-Service Teachers' Opinions about Teaching Methods and Techniques Applied by Instructors . <i>Eurasian Journal of Educational Research</i> , 16 (66) , 87-104.
YK-148	Sağlam, M.(2014). Türkiye Yozgat Merkezdeki İlkokul Öğretmenlerinin 4+ 4+ 4'ün Yasallaşma Süreci ile İlgili Anlatıları. <i>Journal of Education and Future</i> , 1(5), 117-128.
YK-149	Gündüz, M. (2018). Metodoloji, kavram ve konu kıskacında (Türk) eğitim tarihçiliği. <i>Osmanlı Medeniyeti Araştırmaları Dergisi</i> , 4(7), 118-130.
YK-150	Demir, H. Ö. (2016). Bergama İzmir mezar taşları envanteri 2010: Harputlu Mescid haziresi. <i>TÜBA-KED Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi</i> , (9), 77-94.
YK-151	Yazıcı, F., & Gökhan, M (2017). Sözlü tarih yönteminin 4. sınıf düzeyinde etkililiği. <i>Turkish History Education Journal</i> , 6(2), 324-342.
YK-152	Akdağ, G., & Yetim, A. (2020). Hatay Yayladağı'nda farklı bir lezzet olarak lokum: bir sözlü tarih çalışması. <i>Turizm Ekonomi ve İşletme Araştırmaları Dergisi</i> , 2(2), 71-78.
YK-153	Bakoğlu, R. (2016). Geçmişten Günümüze Kapalıçarşı Kuyumcularının İş Gelenekleri ve Büyüme Mekanizmaları: Sözlü Tarih Çalışması. <i>İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi</i> , 45, 133-139.
YK-154	Aktın, S. (2020) Toplumsal Bellek ve Endüstriyel Mekân: Antalya Pamuklu Dokuma Fabrikası Örneği. <i>Sosyoloji Notları</i> , 4(2), 2-21.
YK-155	İlker, D. & Erkan, D. (2020). Sözlü Tarihin Geçerliliği ve Güvenilirliği Üzerine Bir Değerlendirme. <i>Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi</i> , 21(2), 275-289.
YK-156	Keskin, Y. Z. (2020). Depremzedelerin anlatılarıyla 1939 Erzurum depremi ve sonrasındaki gelişmeler. <i>Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi</i> , 44(2), 163-178.
YK-157	İsmail, O. (2020). Balıkesir'e Değer Katmış Şahsiyetlerden: Kuvâ-yı Milliye Kahramanı ve Milli Mücahid Balıkesir Belediye Başkanı Keçeci zade Hafız Mehmet Emin Efendi. <i>Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi</i> , 7(4), 2258-2310.

YK-158	Savoğlu, M. (2014). Macarlar'ın Türkler'den öğrendiği Boszorkány “cadı” gelenekleri hakkında. <i>Motif Akademi Halkbilimi Dergisi</i> , 7(14), 141-153.
YK-159	Akgün, A. C.(2020). Toplumsal hafıza: Vavuk ekspres bağlamında Tirebolu’da dergi yayıncılığı anıları. <i>Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler Hakemli E-Dergisi</i> , (14), 16-27.
YK-160	Çeliktaş, M. M. (2018). Hint tarih yazıcılığı ve Türk tarihine katkıları. <i>Türk Dünyası Araştırmaları</i> , 120(236), 77-90.
YK-161	Cevdet, A. (2020). Kültürel bellek mekânı: barak odası ve geleneği. <i>Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi</i> , 9(4), 1519-1533.
YK-162	Yüksel, İ. Ş., & Çam, A. (2019). Çukurova’da 1960–1980 Dönemi Sinema Pratiklerinin Özel Bir Örneği: Yörük Filmleri. <i>sinecine: Sinema Araştırmaları Dergisi</i> , 10(2), 291-320.
YK-163	Mesda, Y., Kiessel, M., & Sevinç, K.(2016). The Abandoned Khan of Louroujina, Cyprus: A Case Study of a Vanishing Building Type. <i>Adalya</i> , (19), 319-348.
YK-164	Rosenstone, R. A. (1995). The historical film as real history. <i>sinecine: Sinema Araştırmaları Dergisi</i> , 9(1), 159-181.

Ek Tablo 1. Değerlendirmeye Alınan Yayınlar ve Kodları